
СТАТИИ

ПРОБЛЕМИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО СРЕЩУ ДЪРЖАВНИ УЧРЕЖДЕНИЯ В СВЕТЛИНАТА НА ПРАКТИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

*Снежана Сапунджиева**

Съгласно чл. 399, ал. 2 от действащия Граждански процесуален кодекс не се допуска принудително изпълнение срещу държавни учреждения и общини, както и срещу лечебни заведения, субсидирани от републиканския или от общинските бюджети. В тези случаи изпълнителният лист следва да се предяви на финансовия орган на съответното учреждение, като при липса на достатъчно средства за изпълнение на задължението през текущата година се предвиждат такива в бюджета за следващата.

Това правило е възпроизведено изцяло по отношение на държавните учреждения в чл. 519 от Гражданския процесуален кодекс, обнародван в ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г. По отношение на общините и бюджетно субсидираните заведения в чл. 520 забраната за принудително изпълнение е ограничена до средствата по банковите им сметки, постъпили като субсидия от републиканския бюджет.

Гражданският процесуален кодекс, в сила от 1.03.2008 г., за разлика от новия Административнопроцесуален кодекс, за съжаление не предвижда механизми за осигуряване на неговото прилагане на практика срещу посочените правни субекти, като по този начин е възможно да се засегнат правата на кредиторите по начин, противоречащ на разпоредбите на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС).

Срещу България вече са постановени решения, последното от които — през май тази година, за допуснато нарушение на член 6 и на член 1 на Допълнителния протокол поради забавено изпълнение на парично задължение от страна на Върховния касационен съд¹ и на Плевенския военен съд². Продължаващата липса на средства, които да обезпечават изпълнението на парични задължения от страна на държавните учреждения в разумен срок, може да породи два основни проблема, които са предмет на настоящата статия.

* Адвокат от София.

1. Неизпълнението на съдебни решения и правата по чл. 6, ал. 1 КЗПЧОС

Нормативна уредба

Според чл. 6, ал. 1, изр. 1 КЗПЧОС: „Всяко лице при определяне на неговите граждански права и задължения или при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие на закона“.

Съдебна практика

В практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) могат да бъдат открити два подхода при разглеждане на проблема. Неизпълнението на съдебни решения може да се схваща като нарушение на правото на достъп до съд, от една страна, и като засягане на правото на справедлив процес в разумен срок, от друга страна. Първият подход се използва по-често, но двата изглеждат взаимозаменяеми, като използването на единия или другия изглежда по-скоро свързано с разглеждането на делото от един или друг състав на съда, отколкото с конкретните обстоятелства.

Във всички случаи обаче следва да се имат предвид ограниченията в приложението на чл. 6, изведени в практиката.

На първо място, чл. 6 не е приложим към изпълнение на задължения, произтичащи от определени трудови или служебни отношения, които предполагат осъществяването на някои от основните функции на държавната власт — в областта на отбраната, правораздаването, охраната на обществения ред, управлението и пр. Така от приложното поле на чл. 6 са изключени трудовите спорове, по които са страни военни, служители на полицията, магистрати, висши държавни служители и т. н.³

На второ място, чл. 6 не намира приложение по отношение на правни спорове, които нямат гражданскоправен характер. Въпреки че понятието за граждански спор, изведено в практиката на ЕСПЧ, е сравнително обширно, от него все пак се изключват спорове относно данъчни⁴ или митнически задължения⁵.

Във всички описани по-горе случаи обаче неизпълнението на задължение с имуществен характер — било то задължение за плащане или за предаване на движима или недвижима вещ, може да бъде разгледано през призмата на чл. 1 на Допълнителния протокол, както това е посочено във втората част на настоящата статия.

1. Правото да бъде получено изпълнение като част от правото на достъп до съд

1.1. Основни положения

Принципът, че чл. 6, ал. 1 КЗПЧОС гарантира правото на достъп до съд и правото да бъде получено изпълнение на окончателно съдебно решение, е изведен за първи път в делото *Хорнсби срещу Гърция* (решение от 19 март 1997 г.), в което се посочва:

„40. Съдът потвърждава, че съгласно трайната му практика чл. 6, ал. 1 гарантира на всеки правото да отнесе исканията си с предмет граждански права и задължения пред съд или трибунал; така той обхваща „правото на съд“, което включва правото на достъп,

т.е. възможността да се започне съдебно производство от граждански характер... Това право обаче би било илюзорно, ако съдебните системи на договарящите страни допускаха възможността окончателно и обвързващо съдебно решение да не бъде изпълнено в ущърб на една от страните. Немислимо е чл. 6, ал. 1 да съдържа подробно описание на гаранциите, от които се ползват страните в процеса — бързо, справедливо и публично производство, а да не защитава правото на изпълнение на съдебни решения; тълкуването на чл. 6 като касаещ единствено правото на достъп до съд и движението на процеса би могло да доведе до положения, несъвместими с принципа на върховенство на закона, който договарящите се страни са се задължили да спазват, ратифицирайки Конвенцията... Следователно изпълнението на съдебните решения следва да се разглежда като неразделна част от процеса за целите на чл. 6“.

Делото се отнася до сравнително рядка хипотеза на отказ на административен орган да се съобрази с няколко окончателни съдебни решения, отменящи негов акт. По-новата практика на Съда обаче е относима към по-често срещания случай, при който държавни учреждения не изпълняват свои парични задължения, установени с влязло в сила съдебно решение, поради липса на предвидени в бюджета им парични средства. В делото *Бурдов срещу Русия*⁶ съдът приема, че правото на достъп до съд е накърнено не само при отказ от изпълнение, но и при забавено изпълнение.

В това дело, както и в делата *Гришченко срещу Русия*⁷ и *Горохов и Русяев срещу Русия*⁸, се посочват основните фактори, които ЕСПЧ взема предвид при преценката дали забавянето е такова, че е налице нарушение на чл. 6. Следва да се отбележи, че Съдът не включва временните финансови затруднения, които може да изпитва съответното учреждение, сред тези фактори⁹. ЕСПЧ държи сметка за сложността на изпълнителното производство¹⁰, поведението на кредитора и това на компетентните власти, размера и естеството на задължението. В случаите, когато забавянето се дължи основно на нежеланието или пропуската на компетентния орган да отпусне бюджетни средства, както и когато вземането не представлява основен или единствен източник на доходи за кредитора, Съдът стига до извода за наличие на нарушение дори и при относително малки забавяния¹¹.

Въпреки че Съдът не посочва какво забавяне би могло да се приеме за нормално, от практиката му може да се заключи, че забавяне от около година е приемливо, извън хипотезите, в които държавните власти следва да проявят особено усърдие при изпълнение на задълженията си, като например при изплащане на задължения, произтичащи от пенсии, трудови възнаграждения, някои видове обезщетения и пр.¹²

1.2. Ограничения в приложението на този подход

В практиката на Съда приложението на този подход се ограничава до случаите, в които е налице неизпълнение на влязло в сила съдебно решение. В делото *Узунис срещу Гърция*¹³ се поставя въпросът за възможността правото на достъп до съд да бъде засегнато от неизпълнението на решение на въззивната инстанция, по отношение на което е допуснато предварително изпълнение. Съдът отговаря на този въпрос отрицателно, но следва да се има предвид, че жалбата се отнася до неизпълнение на решение, което е било обжалвано от длъжника и впоследствие отменено. Въпросът за приложението на чл. 6 в случаите, когато решението е обжалвано единствено от кредитора, остава открит¹⁴.

2. Правото да бъде получено изпълнение като част от правото на справедлив процес в разумен срок

Друг възможен подход при разглеждане на оплакванията за нарушение на чл. 6, произтичащи от забавяния в изпълнението, е свързан с преценка на общата дължина на исковото и изпълнителното производство.

Този подход се налага в практиката на Съда с група дела срещу Италия и Португалия¹⁵. Следва да се има предвид, че този подход е обект на доста критики сред самите съдии. В първите дела често се срещат особени мнения¹⁶, които изтъкват слабостите му, например възможността да се заобиколи изискване за подаване на жалба в шестмесечен срок от преустановяване на нарушението, тъй като често има известен период между приключването на исковото производство и получаването на изпълнителен титул, респ. образуването на изпълнителното производство. Отбелязва се също така, че изпълнителното производство няма за цел да разреши правен спор и трудно може да се приеме разглеждането му ведно с исковото съдебно производство, което се подчинява на други правила.

Вероятно поради изтъкнатите критики този подход е изоставен към края на 2000 г. През последните няколко години обаче той отново се налага при разглеждането на някои дела¹⁷.

Критериите, използвани при оценка на основателността на оплакванията, са твърде сходни с тези, прилагани при първия подход. Съгласно трайната практика на Съда разумността на продължителността на едно производство се преценява с оглед поведението на страните, в частност на жалбоподателя, поведението на съдебните власти и значението на производството за жалбоподателя¹⁸.

Въпреки че Съдът избира подхода, който ще приложи при разглеждането на конкретното оплакване, жалбоподателят може да има интерес да избере първия или втория подход при излагането на фактите и оплакванията. Следва да се има предвид, че вторият подход наистина предоставя възможност за заобикаляне на шестмесечния срок. Доколкото в повечето случаи става въпрос за съдебно установени вземания, по отношение на които се прилага петгодишна погасителна давност, не е изключено снабдяването с изпълнителен лист и представянето му на съответното държавно учреждение да бъде извършено повече от шест месеца след приключването на иския процес. Въпреки това обаче при използване на втория подход е достатъчно жалбата да бъде подадена в срок от шест месеца след изпълнението, за да вземе Съдът предвид и всички забавяния, белязали исковото производство.

При избора на подход следва да се отчитат и различията при определяне на справедливото обезщетение. При втория подход отново ще бъде взета предвид продължителността на цялото производство, като логично е размерът на обезщетението да бъде по-голям¹⁹. От друга страна, при подобни оплаквания е възможно единствено присъждането на обезщетение за вреди, претърпени в резултат на продължителността на производството, докато при използването на първия подход Съдът може по искане на жалбоподателя да осъди държавата да изпълни задължението, което тя трябва да направи в срок от три месеца от влизане на решението в сила. Ето защо този подход може да се окаже по-удачен в случаите, когато все още не е получено изпълнение.

II. Неизпълнението на съдебни решения и правата по чл. 1 на Допълнителния протокол

1. Нормативна уредба

Член 1 от Допълнителния протокол към КЗПЧОС гласи: „Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята собственост. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право“.

2. Съдебна практика

Според трайната практика на ЕСПЧ всяко имуществено право, установено с влязло в сила съдебно решение, представлява „притежание“ по смисъла на чл. 1 от Допълнителния протокол. Съдът също така приема, че неоправдано прекомерно забавяне на изпълнението на подобно осъдително решение представлява засягане на правото на собственост — предмет на тази разпоредба.

При разглеждане на всеки конкретен случай Съдът прилага критерии, сходни с тези, които намират приложение при разглеждане на жалбата в светлината на чл. 6. Така например липсата на достатъчно бюджетни средства, както и реструктурирането на задълженото ведомство не могат да оправдаят значителни забавяния²⁰. Отделно от това, когато става въпрос за парични вземания, други фактори, като например наличието на висока инфлация, се вземат предвид при оценка на периода на забавяне²¹.

Поради сходството в използваните подходи на пръв поглед изглежда без значение дали жалбата ще съдържа оплакване за нарушение на чл. 6 или на чл. 1 от Допълнителния протокол. Този извод обаче е понякога грешен.

Макар критериите при преценката на основателността на оплакването да са подобни, някои фактори — например правопораждащият вземането факт, обстоятелството, че жалбоподателят разчита на изпълнението като на важен източник на доход и т.н. — имат по-голяма тежест при разглеждане на оплаквания по чл. 6, отколкото на такива по чл. 1 на Допълнителния протокол.

Освен това чл. 6 невинаги намира приложение — например при изпълнението на задължения за трудово възнаграждение, обезщетения и т.н., възникнали по някои служебни или трудови правоотношения. Приложението на чл. 1 на Допълнителния протокол обаче не подлежи на подобни ограничения. Така например в цитираното дело *Канаев срещу Русия* оплакването на жалбоподателя — военнотружещ, за неизпълнение на съдебно установеното задължение на работодателя му — редовната армия, да му заплати обезщетение за квартирни и дневни не е разгледано по чл. 6 поради посочените по-горе изключения от приложението на чл. 6. Съдът обаче го разглежда по чл. 1 на Допълнителния протокол и стига до извода за нарушение.

Така при всички случаи, когато съдебното производство е възможно да принадлежи към категорията на тези, които излизат от приложното поле на чл. 6, в интерес на жалбоподателя е той да подаде оплакване и по чл. 1 на Допълнителния протокол.

БЕЛЕЖКИ

¹ Вж. делото *Ангелов срещу България* (жалба № 44 076/98, решение от 22 април 2004 г.), което третира забавяне с около две години на изпълнение на задължение за обезщетение за неимуществени вреди, причинени с изпълнението на по-късно отменена присъда.

² Вж. делото *Сирманов срещу България* (жалба № 67 353/01, решение от 10 май 2007 г.) относно продължило повече от четири години неизпълнение на част от парично задължение за обезщетение за неимуществени вреди, причинени с изпълнението на по-късно отменена присъда.

³ Вж. делата *Пелегрин срещу Франция* (жалба № 28 541/95, решение на Голямата камера, Сборник на ЕСПЧ 1999-VIII) и *Канаев срещу Русия* (жалба № 43 726/02, решение от 27 юли 2006 г.). Следва да се има също така предвид, че съвсем скоро Голямата камера разшири приложното поле на чл. 6, като посочи, че за да бъде изключено приложението му, трябва да са изпълнени две условия: жалбоподателят да няма право на достъп до съд по националното законодателство и държавата да представи убедителни аргументи в полза на това решение (вж. *Виохо Ескелинен и други срещу Финландия*, жалба № 63 235/00, решение на Голямата камера от 19 април 2007 г.).

⁴ Вж. делото *Ферадзини срещу Италия* (жалба № 44 759/98, решение на Голямата камера, Сборник с решения и решения по допустимост 2001-VII).

⁵ Вж. делото *Емеза Шугър срещу Нидерландия* (жалба № 62 023/00, решение по допустимост от 13 януари 2005 г.).

⁶ Жалба № 59 498/00, Сборник на ЕСПЧ 2002-II.

⁷ Жалба № 75 907/01, решение по допустимост от 8 юли 2004 г.

⁸ Жалба № 38 305/02, решение от 17 март 2005 г.

⁹ Вж. в този смисъл делата *Бурдов срещу Русия* и *Сирманов срещу България*, цитирани по-горе.

¹⁰ Така например се приема, че изпълнението на парични задължения не е свързано с особени трудности.

¹¹ Вж. цитираното по-горе дело *Горохов и Русяев срещу Русия*, отнасящо се до забавяне с по-малко от година на задължения за изплащане на пенсия за инвалидност — основен източник на приходи за жалбоподателите.

¹² Срв. например с цитираното по-горе дело *Гришченко срещу Русия*, в което Съдът счита за приемливо забавяне от около година и два месеца, от които обезщетение за закъснение от около два месеца се дължи на жалбоподателката. Решението осъжда Министерството на финансите да заплати обезщетение на жалбоподателката, която не е получила заплатен в миналото автомобил.

¹³ Жалба № 49 144/99, решение от 18 април 2002 г.

¹⁴ Отговор на този въпрос може да бъде даден с решението по делото *Де Трапа срещу Италия* (жалба № 64 215/01), отнасящо се до забавяне в предварителното изпълнение на решение, което е било обжалвано от жалбоподателите, но не и от административния орган — ответник. Жалбата е обявена за допустима с решение по допустимост от 22 септември 2005 г.

¹⁵ Вж. например *Ди Педе срещу Италия* и *Дзаниа срещу Италия* (решения от 26 септември 1996 г., Сборник с решения и решения по допустимост 1996-IV).

¹⁶ Вж. особените мнения на съдия Моренила по тези дела.

¹⁷ Вж. например *Атанасович и други срещу бившата югославска република Македония* (жалба № 13 886/02, решение от 22 декември 2005 г.).

¹⁸ Вж. например *Фрилендър срещу Франция* (жалба № 30 979/96, решение на Голямата камера, Сборник на ЕСПЧ 2000-VII).

¹⁹ Сравнително често при използване на първия подход Съдът не присъжда обезщетение за неимуществени вреди, ако задължението е изпълнено преди подаването на жалбата или малко след това.

²⁰ Вж. цитираните по-горе дела *Бурдов срещу Русия* и *Ангелов срещу България*.

²¹ Вж. делото *Ангелов срещу България*, цитирано по-горе.

МЕЖДУДЪРЖАВНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ СЪГЛАСНО КОНВЕНЦИЯТА НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ОТ 1990 Г.

*Катерина Граматикова**

Изпирането на пари, както и мерките за превенция и разкриване на тази престъпна дейност са предмет на Конвенцията на Съвета на Европа относно изпиране, изземване и конфискация на облагите от престъпление. Тя е открита за подписване в Страсбург на 8 ноември 1990 г. и към настоящия момент е ратифицирана от 49 държави.

Конвенцията е ратифицирана от Република България през 1993 г. (обн., ДВ, бр. 31 от 1993 г.) и е в сила от 1.10.1993 г.

Освен че дефинира изпълнителните деяния на изпирането на пари, конвенцията има за цел улесняването на междудържавното сътрудничество в превенцията и разкриването на престъпната дейност.

Конвенцията изброява изрично действията и бездействията, представляващи изпълнително деяние на престъплението „изпиране на пари“, които договарящите държави следва да въведат във вътрешното си законодателство.

Става дума за умишлено извършени деяния:

а) преобразуване или прехвърляне на собственост със знанието, че тази собственост е облага¹, за целите на укриване и прикриване на незаконния произход на собствеността или подпомагането на всяко лице, което е замесено в извършването на първоначалното престъпление², с цел избягването на правни последствия от неговата дейност;

б) укриване или прикриване на естеството, източника, местоположението, разположението, движението, правата по отношение на собствеността или владенето ѝ със знанието, че тази собственост е облага.

При спазване на конституционните принципи и основните норми на правната система на съответната държава изпълнителното деяние може да включва и:

в) придобиване, притежаване или използване на собственост със знанието в момента на получаването, че тази собственост е облага;

г) участие, обединяване или конспирация в извършване, опит за извършване и помагачество, подбуждателство, улесняване и съвети по извършване на престъплението.

Конвенцията допуска договарящите държави да предвидят във вътрешното си законодателство възможността всички тези престъпления да бъдат извършени както умишлено, така и по непредпазливост (когато деецът е трябвало да предполага престъпния произход на средствата).

* Адвокат от София, Адвокатско дружество „Добрев, Кинкин и Люцканов“.

С оглед диференциацията на наказателната отговорност конвенцията допуска също възможността престъплението да бъде осъществено при няколко квалифициращи признака.

Единият от тях се изразява в улесняване на продължаването на престъпната дейност. Такава е хипотезата при едно вече осъществено изпиране на пари, последвано от такова поведение на извършителя, което показва намерение за продължаване на престъпната дейност.

Вторият квалифициращ признак е свързан с наличието на користни цели у извършителя, свързани с придобиването на имотна облага.

Специфичното за престъплението „изпиране на пари“ е, че то винаги се предхожда от извършването на друго, предикатно престъпление. Поради това конвенцията дефинира и предикатното престъпление, определяйки го като „всяко престъпление, от което са извлечени облаги и които могат да бъдат предмет на престъплението по чл. 6 на тази конвенция“ („изпиране на пари“).

Допустимо е договарящите държави да правят декларации и резерви, ограничаващи приложението на конвенцията относно предикатните престъпления, уточнени в тези декларации на страните.

Подобни резерви са изразили някои от договарящите страни — като Конфедеративна република Швейцария и Княжество Лихтенщайн. Те са ограничили приложението на конвенцията до определен кръг предикатни престъпления, които не са предмет на настоящата публикация.

Според конвенцията не е от значение дали предикатното престъпление попада под наказателната юрисдикция на страната, в чиято компетентност е наказателното преследване за самото престъпление „изпиране на пари“. Това е така, защото в случаите на изпиране на пари често се наблюдава трансгранична активност на децата, поради което и конвенцията предвижда съответни мерки за международно сътрудничество с цел предотвратяване извършването на този вид престъпления.

Поради това, ратифицирайки този международен акт, договарящите страни са се задължили да въведат във вътрешното си законодателство съответни мерки, които им позволяват да конфискуват имуществото, представляващо облага.

Освен това, с цел предотвратяване на възможността за продажба, трансфер или разпореждане със собственост, която на по-късен етап може да бъде предмет на искане за конфискация, конвенцията създава механизъм, по силата на който — по искане на държава, започнала наказателна процедура или процедура по конфискация, дадена договаряща страна може да предприеме временни мерки, допустими по вътрешното ѝ законодателство, като заповиране или иземване на средства, за които се предполага, че са предмет на престъплението „изпиране на пари“.

Що се касае до банковата тайна и нейното разкриване, конвенцията изрично предвижда, че страните не могат да се позовават на банкова тайна във връзка с междудържавното сътрудничество по предотвратяване извършването на престъплението „изпиране на пари“.

На следващ етап договарящите страни по конвенцията са задължени да изпълнят всяко решение за конфискация, издадено от съд в молещата държава. При молба за кон-

фискация, когато не е постановено решение за това в молещата държава, замолената страна е длъжна да представи молбата за конфискация пред своите компетентни органи с цел получаване на решение за конфискация, както и да го изпълни. В този случай замолената държава възбужда процедурата по конфискация съгласно вътрешното си законодателство.

Самата процедура по конфискация се извършва по реда на вътрешното законодателство на замолената държава, която е обвързана от констатацията на фактите, доколкото те са изложени в присъдата или съдебното решение на молещата страна или доколкото тази присъда или съдебно решение са вътрешно основани на тях.

С обвързаността на националните органи от чуждестранно съдебно решение, постановяващо конфискацията, се засяга, от една страна, правораздавателният суверенитет на съответната държава. От друга страна, засяга се и правото на собственост — една от най-важните ценности, защитавани както на национално, така и на междудържавно ниво. Поради това конвенцията допуска възможност договарящата държава да се позовава на конституционните си принципи и основните норми на правната си система при преценяване на обвързаността на органите ѝ от констатациите, направени от чуждестранния съдебен орган. На тази основа съответната договаряща държава може да откаже прилагането на чуждестранния съдебен акт и извършването на конфискация само и единствено въз основа на него.

Това на практика представлява едно основание за отказ за съдействие — извън изрично изброените в конвенцията. Поначало обаче внимателният прочит на останалите основания за отказ води до извода, че повечето от тях отново са основани на наличието на противоречие с вътрешноправните принципи и норми на съответната договаряща страна. По този начин, гарантирайки суверенитета на държавите, конвенцията изключва пълната обвързаност на държавните органи на замолената страна, предоставяйки им възможност и за преценка относно необходимостта и достатъчността на исканата мярка.

След извършване на конфискацията последващото разпореждане с тази собственост се регламентира от вътрешното законодателство на замолената държава.

През последните години се появи нуждата от разширяване на приложното поле на мерките против изпирането на пари и по отношение на финансирането на тероризма, поради което на 16 май 2005 г. във Варшава се откри за подписване нова конвенция на Съвета на Европа за изпирането на пари, претърсване, изземване и конфискация на облагите, придобити чрез престъпление и финансиране на тероризма. Новата конвенция въвежда нови хипотези, в които ще бъде приложима, и има за цел да усъвършенства и системата на междудържавно сътрудничество по отношение на исканията за възбрана и конфискация на имуществата, придобити чрез изпиране на пари, като предвижда тези мерки да се прилагат и по отношение на средства, използвани и за финансиране на терористична дейност. Новата конвенция все още не е влязла в сила, но поради значимостта ѝ за предотвратяване на международната престъпна дейност, и по-специално поради фокусираността ѝ върху превенцията на тероризма, заслужава един отделен, по-обстоятелен прочит.

БЕЛЕЖКИ

¹ „Облага“ е всяка икономическа изгода от престъпление, която може да включва всякакъв вид собственост, материална или нематериална, движима или недвижима, както и документи, доказващи право на собственост или права върху нея.

² В практиката и в доктрината се използва също понятието „предикатно престъпление“.

ВЪВ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ВЪВ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

На заседанието си от 18 май 2007 г. Висшият адвокатски съвет взе следните решения:

Висшият адвокатски съвет с 11 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 827

Приема декларация във връзка с устройването на новосъздадените административни съдилища със сгради и създаване на нормални материални условия за функционирането им и гарантиране правата на правните субекти в обществото.

Висшият адвокатски съвет с 11 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 845

Да обжалва пред Софийския градски административен съд указанието на директора на Националната агенция за приходите Мария Мургина относно уеднаквяване практиката по прилагане разпоредбата на чл. 3 от Закона за данък върху добавената стойност във връзка с решение на Конституционния съд № 7 от 23.04.2007 г., обн., „Държавен вестник“, бр. 37 от 2007 г.

На заседанието си от 15 юни 2007 г. Висшият адвокатски съвет взе следните решения:

Висшият адвокатски съвет с 10 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 847

1. Висшият адвокатски съвет поканва председателя на Националното бюро за правна помощ да изпълни задълженията си по чл. 17, т. 6 от Закона за правната помощ и да предостави на Висшия адвокатски съвет отчет за дейността на НБПП за 2006 г.

2. Поканва председателя на НБПП да предостави на Висшия адвокатски съвет с копие до всички адвокатски съвети заверено копие от твърдения за извършен одит от Сметната палата в НБПП. Ако няма извършен одит от Сметната палата, да бъде предоставен одит от друг орган.

3. Настоява председателят на НБПП да предостави копие от ползвания от председателя доклад на фондация „Отворено общество“ за констатации по прилагането на Закона за правната помощ, на които председателят се позовава.

Исканията по т. 2 и т. 3 се правят на основание на разпоредбите на закона за взаимодействие с адвокатските съвети.

4. Задължава представителите на Висшия адвокатски съвет — членове на Националното бюро за правна помощ, за заседанието на 13 юли 2007 г. да направят отчет пред Висшия адвокатски съвет по точките, изложени по-горе, относно стила и методите на формиране на управленска воля в бюрото, начините на вземане на решение, работи ли бюрото като колективен орган, или се управлява авторитарно, изпълняват ли се решенията на бюрото от председателя на същото, и ако не — защо. Смятат ли членовете на бюрото, че в сегашния си персонален състав същото е в състояние да довърши мандата си, или се налагат кадрови промени, и ако да — защо.

Висшият адвокатски съвет с 10 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 851

При провеждане на балотаж за избиране на органи на адвокатурата кандидатите се класират по броя на получените гласове до попълването на съответния орган.

Висшият адвокатски съвет с 10 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 852

Чуждестранните адвокати при вписване за упражняване на адвокатската професия в България са длъжни да заплащат годишен членски внос в размер на 120 лв., платим еднократно по сметка на Висшия адвокатски съвет.

Висшият адвокатски съвет с 6 гласа „за“ прие

Решение № 853

Чуждестранните адвокати да плащат встъпителна вноска от 500 лв. при вписването им в адвокатския регистър.

Висшият адвокатски съвет с 8 гласа „за“ прие

Решение № 854

На чуждестранните адвокати при вписване в адвокатския регистър да се издава удостоверение от Висшия адвокатски съвет.

Висшият адвокатски съвет с 9 гласа „за“ единодушно прие

Решение № 855

Адвокатската колегия издава легитимиращ документ на адвокатските сътрудници — удостоверение, по форма и съдържание, утвърдени от адвокатския съвет. В него задължително следва да се отразят: името на адвоката или адвокатското дружество, адресът на кантората, телефонът, трите имена на адвокатския сътрудник.

ДЕКЛАРАЦИЯ на Висшия адвокатски съвет

До

**Президента на Република България
Председателя на Народното събрание
на Република България
Министър-председателя на Република
България**

Висшия съдебен съвет

Министъра на правосъдието

**Министъра на държавната администрация
и административната реформа**

**Министъра на регионалното развитие
и благоустройството**

Областния управител на град София

Висшият адвокатски съвет изразява силното си безпокойство от пасивното поведение и забавените действия на държавните органи, натоварени по закон със задължението да осигурят нормални условия за функциониране на новосформираните административни съдилища. Липсата от почти година на решение на вече наболелия проблем с осигуряване на сгради за административните съдилища доведе до значителни затруднения за работата на съдии, адвокати и вещи лица и до възпрепятстване на гражданите да търсят бърза и адекватна защита на правата си пред съда.

По неофициални данни от 1 март досега образуваните дела от Административния съд — гр. София, надхвърлят 1500 и с всеки изминал ден броят им расте. Те са израз на стремежа към справедливост на голяма група граждани, надраснали недоверието си към съдебната система и търсещи адекватна защита на свои права и законни интереси. По тези дела следва да се произнесат в разумен срок 36 съдии, нуждаещи се от нормални условия на труд, вместо предоставените им като кризисно и временно решение два работни кабинета и една съдебна зала, без нормално деловодство, архив и адвокатска стая. 36 първоинстанционни и 12 касационни съдебни състави се редуват в единствената съдебна зала, а адвокатите преглеждат дела „на крак“ в коридора. Подобни, макар и не така утежнени, са условията, при които са принудени да работят множество колеги юристи в

по-голямата част от останалите областни административни съдилища. При тези условия е сериозно затруднено изобщо правораздаването по административни дела, представляващо значима част на съдебната реформа.

Висшият адвокатски съвет счита, че осигуряването на нормални материални условия, обезпечавачи функционирането на съда, следва да бъде разглеждано като приоритетен въпрос от държавните институции на всяка правова държава. Само с активни действия на българските държавни институции по този проблем е възможно да бъде защитена идеята за функционираща съдебна система, гарантираща правата на правните субекти в гражданското общество.

Административното правораздаване е изцяло ориентирано към гарантиране на пълния спектър на граждански права и в този смисъл стои най-близо до гражданите. Сега съществуващата обстановка демотивира всеки засегнат да търси и намира бързо правосъдие.

Висшият адвокатски съвет апелира за спешно разглеждане на проблема със сградния фонд на административните съдилища. На Висшия адвокатски съвет е известно, че вече има конкретни предложения за решаване на кризисния проблем с Административния съд в гр. София и пледира за вземане на адекватно решение в най-кратък срок. В противен случай в началото на есента ще бъдем изправени пред ситуация, в която работата на съда ще бъде блокирана от огромния брой заведени дела и липсата на условия за нормално процесирание по тях. Това в никакъв случай няма да бъде тълкувано положително от българското общество и от особено чувствителните ни по темата „Правосъдие“ европейски партньори.

Горната декларация е приета с решение № 827 на редовно заседание на Висшия адвокатски съвет на 18.05.2007 г.

Председател на ВАС:
Траян Марковски

ТЕСТ И КАЗУСИ ОТ ПИСМЕНИЯ ИЗПИТ ЗА АДВОКАТИ

На 9.06.2007 г. и на 23.06.2007 г. беше проведен изпит за адвокати и младши адвокати. По решение на Висшия адвокатски съвет публикуваме теста и казусите от писмения изпит, за да бъдат ориентир в подготовката на бъдещите кандидати.

ГРАЖДАНСКОПРАВНИ НАУКИ

1. Всеки от другарите по делото може да се присъедини към жалбата, подадена от неговия съищец или съответник, не по-късно от:
 - а изтичане на срока за обжалване на решението на първата инстанция
 - б първото заседание във втората инстанция
 - в приключване на устните състезания във втората инстанция
2. Обявените за отсъстващи се представляват пред съда по граждански дела от:
 - а длъжностното лице по гражданското състояние на общината, където е било последното им местожителство
 - б назначените от съда техни представители
 - в въведените във владение наследници
3. Представители на страните по пълномощие могат да бъдат:
 - а адвокатите, низходящите и съпругът
 - б адвокатите, възходящите, низходящите и съпругът
 - в адвокатите, родителите, децата и съпругът
4. Ищецът може да привлече, наред с първоначалния, и друг ответник без негово съгласие:
 - а най-късно в първото по делото заседание
 - б във всяко положение на делото в първата инстанция
 - в във всяко положение на делото в първата инстанция със съгласието на първоначалния ответник
5. Трето лице може да встъпи в делото, за да помага на една от страните:
 - а най-късно в първото заседание по делото
 - б до приключване на устните състезания в първата инстанция
 - в във всяко положение на делото в първата и втората инстанция

6. Изпълнителен лист въз основа на влезли в сила осъдителни решения и определения на съдилищата се издава от:
- а първоинстанционния съд
 - б съда, постановил осъдителното решение
 - в районния съд по местожителството на молителя
7. Право на запазена част от наследството имат:
- а родителите, децата и съпругът
 - б низходящите, родителите и съпругът
 - в възходящите от първа степен, низходящите и съпругът
8. Завещателно разпореждане, направено от лице, което по време на съставянето му не е било способно да завещава, е:
- а действително
 - б нищожно
 - в унищожаемо
9. Правото да се приеме наследството се погасява с изтичането на:
- а тригодишен срок от узнаването
 - б петгодишен срок от узнаването
 - в няма срок
10. Правото да се иска унищожаването на договор, сключен поради крайна нужда при явно неизгодни условия, се погасява:
- а в едногодишен срок от сключването на договора
 - б в тригодишен срок от сключването на договора
 - в в петгодишен срок от сключването на договора
11. Договорът за ипотека се сключва:
- а с писмен договор
 - б с нотариален акт
 - в с писмен договор с нотариална заверка на подписите
12. Исковете за делба на наследство се предявяват пред:
- а съда по местожителството на ищеца
 - б съда по местожителството на ответника
 - в съда по мястото, където е открито наследството

13. Колко време трае действието на вписване на ипотека?
- а 3 години
 - б 5 години
 - в 10 години
14. В какъв срок се погасява правото да се иска делба на собствен недвижим имот?
- а няма срок
 - б 5 години
 - в 10 години
15. Не подлежат на обжалване пред Върховния касационен съд въззивните решения на окръжните съдилища по искове за парични вземания с цена на иска:
- а до 5000 лв.
 - б до 10 000 лв.
 - в до 25 000 лв.
16. Непаричната вносна в едно дружество с ограничена отговорност се оценява от:
- а едно вещо лице
 - б три вещи лица
 - в лицензирана фирма, посочена от длъжностното лице по регистрацията към Агенцията по вписванията.
17. Колко търговски дружества регламентира Търговският закон?
- а 3
 - б 5
 - в 7
18. Лице, ненавършило 16 години:
- а може да сключи брак, ако има съгласието на родителите си
 - б може да сключи брак, ако има разрешение от председателя на районния съд по неговото местожителство
 - в не може да сключва брак
19. Вещите, правата върху вещи и паричните влогове, придобити през времетраенето на брака от съпруг — едноличен търговец, в резултат на търговската му дейност:
- а са съпружеска имуществена общност
 - б не са съпружеска имуществена общност, когато са включени в търговското предприятие

- в недвижимите имоти и права върху тях са съпругеска имуществена общност, а движимите вещи и паричните влогове са лично имущество
20. В производството за съдебна делба е допустимо включването в наследствената маса и на други имоти, ако:
- а има писмено искане за това от някой от останалите съделители
- б има писмено искане за това от някой от останалите съделители, направено в първото заседание по делото
- в има устно искане за това от някой от съделителите, което не е ограничено със срок
21. Осиновяването е задължително пълно, когато осиновяваният е:
- а оставен в специализирана институция без предварително съгласие от родителите за пълно осиновяване
- б дете на неизвестни родители
- в оставен в специализирана институция и не е потърсен в 3-месечен срок от датата, на която е трябвало да бъде взет
22. Осиновяване без съгласието на родителя:
- а не се допуска
- б се допуска, ако родителят е в чужбина
- в се допуска, ако родителят трайно не полага грижи за детето и не дава издръжка
23. Лицето, което има право на издръжка, може да я търси в следния ред:
- а — от деца
— от родители
— от съпруг или бивш съпруг
- б — от родители
— от деца
— от братя и сестри
- в — от съпруг или бивш съпруг
— от деца
— от родители
24. Размерът на месечната издръжка на ненавършили пълнолетие деца се определя служебно от съда:
- а в зависимост от нуждите на децата
- б в зависимост от възможностите на лицето, което дължи издръжката
- в в зависимост от нуждите на децата, възможностите на родителя, който дължи издръжка, и в граници, определени от Министерския съвет

25. Брачните искове са подведомствени на българските съдилища, когато:
- а един от съпрузите е пребивавал на територията на Република България в месеца, предхождащ подаването на исковата молба
 - б един от съпрузите е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България
 - в и двамата съпрузи не са български граждани, но подадат искова молба до български съд
26. Българските съдилища са изключително компетентни по искове за прекратяване на персонално търговско дружество, когато:
- а всички съдружници са български граждани
 - б дружеството е регистрирано в Република България
 - в управителят/управителите и повече от половината съдружници са български граждани
27. Броят на ограничено отговорните съдружници в командитното дружество с акции не може да бъде по-малък от:
- а 3
 - б 5
 - в 7
28. Органи на управление на командитно дружество с акции са:
- а общо събрание и съвет на директорите
 - б общо събрание и управителен съвет
 - в общо събрание, надзорен съвет и управителен съвет
29. Максималният брой на членовете на съвета на директорите на акционерно дружество е:
- а 5
 - б 7
 - в 9
30. Алеаторен е:
- а комисионният договор
 - б договърът за застраховка
 - в договърът за дружество
31. Привидните договори са:
- а унищожяеми
 - б нищожни
 - в частично недействителни

32. Вземанията за лихви се погасяват по давност с изтичането на:
- а едногодишен срок
 - б тригодишен срок
 - в петгодишен срок
33. Ако при сключването на договор за продажба вещта, предмет на сделката, е била погинала, то договърът е:
- а нищожен
 - б унищожаем
 - в относително недействителен
34. Ако не е уговорено друго, изпълнителят по договор за изработка е длъжен да изработи поръчаното:
- а със свои средства
 - б със средства на поръчващия
 - в по негов избор измежду предходните два варианта
35. При договор за поръчка доверителят е длъжен да заплати на довереника възнаграждение:
- а във всички случаи, не по-късно от 14 дни след изпълнението на поръчката
 - б само ако това е уговорено между страните
 - в само ако довереникът поиска това
36. Ако не е уговорено друго, заемателят трябва да върне заетите пари или вещи:
- а в едноседмичен срок от поискването им
 - б в двуседмичен срок от поканата
 - в в течение на един месец от поканата
37. Публична държавна собственост е:
- а детската градина
 - б съдебната палата
 - в спирките на градския транспорт
38. Актът за държавна собственост:
- а има правопораждащо действие
 - б няма правопораждащо действие
 - в има правопораждащо действие, ако е подписан от министъра на финансите

39. Съсобственик може да дари своята идеална част от съсобствен недвижим имот:
- а само на съсобственик
 - б само след като предварително е предложил на останалите съсобственици своята идеална част
 - в без ограничение
40. Общи на всички съсобственици в етажната собственост са:
- а пощенските кутии
 - б входните врати на апартаментите
 - в комините
41. Делба на общите части в етажната собственост:
- а може да се извърши, ако всички съсобственици са съгласни за това
 - б може да се извърши, ако всички съсобственици са съгласни, но не по-късно от 20 години от въвеждането на сградата в експлоатация
 - в не е допустима
42. Минималната стойност на капитала на едно акционерно дружество е:
- а 10 000 лв.
 - б 50 000 лв.
 - в 75 000 лв.
43. Откога е възможно да тече придобивна давност върху държавни недвижими имоти:
- а 1.06.1996 г.
 - б 10.06.1990 г.
 - в 21.01.2000 г.
44. В какъв срок от принудителното отчуждаване на недвижим имот може да се иска отмяна на отчуждаването, ако имотът не е завзет:
- а 3 години
 - б 5 години
 - в 10 години
45. Когато семейното жилище е лична собственост на единия съпруг, разпоредителна сделка с него се извършва:
- а с разрешение на районния съд по местонахождението на имота
 - б със съгласието на другия съпруг
 - в без ограничение, ако прехвърлянето е на деца от брака

НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ

46. Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се законът, който:
- а е действал към момента на деянието
 - б действа към момента на постановяване на присъдата
 - в е най-благоприятен за дееца
47. Наказателният кодекс се прилага и по отношение на чужденци, извършили престъпление в чужбина, с което се засягат интересите на:
- а гражданин на държава — членка на ЕС
 - б български гражданин
 - в чужд гражданин
48. Деянието, извършено при оправдан стопански риск:
- а не е извършено виновно
 - б има явно незначителна обществена опасност
 - в не е общественоопасно
49. Започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено, представлява:
- а приготвление
 - б опит
 - в ненаказуемо деяние
50. Предвиденото в особената част на НК наказание за деяние, извършено повторно, се налага, ако деецът:
- а извърши престъплението, след като е бил осъждан за тежко умишлено престъпление на лишаване от свобода не по-малко от една година, изпълнението на което не е отложено по чл. 66 НК
 - б е извършил престъпление, след като е бил осъден с влязла в сила присъда за друго такова престъпление
 - в е извършил друго такова престъпление, за което няма влязла в сила присъда
51. При опит, когато деецът по собствена подбуда е предотвратил настъпването на престъпните последици:
- а деецът не се наказва
 - б на дееца се налага наказание при смекчавачи отговорността обстоятелства
 - в на дееца се налага наказание при изключителни смекчавачи обстоятелства

52. Пробацията е:
- а наказание
 - б мярка за обществено въздействие
 - в възпитателна мярка
53. Освобождаването от наказателна отговорност и от последиците на осъждането за определени престъпления се извършва чрез:
- а помилване
 - б реабилитация
 - в амнистия
54. При условното осъждане изпитателният срок не може да надвишава срока на наложеното наказание лишаване от свобода с повече от:
- а една година
 - б три години
 - в пет години
55. По отношение на лице, осъдено условно за престъпление, което то е извършило като непълнолетно, изпитателният срок е:
- а до две години
 - б от една до три години
 - в до три години
56. Помилването се извършва:
- а с акт на президента на Република България
 - б с акт на Народното събрание
 - в с акт на министъра на правосъдието
57. Освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание се прилага по отношение на:
- а пълнолетни лица
 - б непълнолетни лица
 - в малолетни лица
58. Тежко престъпление е това, за което в закона е предвидено наказание:
- а лишаване от свобода
 - б лишаване от свобода повече от пет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна
 - в лишаване от свобода повече от десет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна

59. Вредителството е престъпление против:
- а стопанството
 - собствеността
 - републиката
60. Незаконният аборт е престъпление против:
- а личността
 - брака, семейството и младежта
 - правата на гражданите
61. Трайното затрудняване на речта е:
- а лека телесна повреда
 - средна телесна повреда
 - тежка телесна повреда
62. Избиването на зъб е:
- а лека телесна повреда
 - средна телесна повреда
 - тежка телесна повреда
63. Когато едно лице е осъждано с влязла в сила присъда и извърши друго престъпление, налице е:
- а опасен рецидив
 - рецидив
 - повторност
64. В досъдебното производство защитникът има право да участва:
- а във всички действия по разследването
 - само при предявяване на разследването
 - при извършване на действия по разследването и други процесуални действия с обвиняемия
65. В досъдебното производство пострадалият може да обжалва:
- а всички актове на досъдебното производство
 - актовете, които водят до прекратяване или спиране на наказателното производство
 - постановлението за привличане на обвиняемия в това качество

66. Гаранцията може да бъде:
- а в пари или ценни книжа
 - б само в пари
 - в в пари или недвижими имоти
67. Мярката „домашен арест“ се взема:
- а от прокурора
 - б от разследващия орган
 - в от съда
68. Когато съдебното производство е образувано по тѣжба на пострадалия, на подсъдимия се връчва:
- а препис от тѣжбата
 - б препис от разпореждането, с което се дава ход на тѣжбата
 - в препис от тѣжбата и от разпореждането, с което се дава ход на тѣжбата
69. По делата от общ характер на подсъдимия се връчва:
- а препис от обвинителния акт
 - б препис от разпореждането на съдията-докладчик
 - в препис от обвинителния акт и от разпореждането на съдията-докладчик
70. Молбата за съвместно разглеждане на гражданския иск в наказателния процес:
- а може да бъде писмена или устна
 - б може да бъде само писмена
 - в трябва да има форма на искова молба
71. Граждански ответници в наказателния процес могат да бъдат:
- а подсъдимите
 - б лицата, срещу които е предявен граждански иск
 - в лицата, срещу които е предявен граждански иск, с изключение на подсъдимия
72. Частният тѣжител може да участва в процеса също и като:
- а граждански ищец
 - б свидетел
 - в експерт

73. Повереникът в наказателния процес:
- а е страна
 - б не е страна
 - в заема особено процесуално положение
74. Особеният представител участва в наказателното производство:
- а като защитник
 - б като повереник
 - в като специфичен субект
75. Показанията на свидетел, дадени пред орган на досъдебното производство:
- а не могат да се ползват от съда
 - б могат да се ползват от съда във всички случаи
 - в могат да се ползват от съда със съгласието на подсъдимия и неговия защитник, на гражданския ищец, частния обвинител и техните повереници
76. Когато първоинстанционният съд е пропуснал да се произнесе с присъдата относно веществените доказателства, той се произнася:
- а с допълнителна присъда в срока за обжалване
 - б с разпореждане
 - в с определение
77. Когато трябва да освободи подсъдимия от изтърпяване на наказанието съгласно чл. 64, ал. 1 или чл. 66 от Наказателния кодекс, въззивният съд постановява:
- а нова присъда
 - б решение
 - в определение
78. Процесуалното нарушение е съществено, когато:
- а обвиняемият не е имал защитник на досъдебното производство
 - б разследващият орган не е уважил искането на обвиняемия за събиране на нови доказателства
 - в липсва подпис на обвиняемия на протокола за предявяване на разследването
79. Касационно основание е:
- а необосноваността
 - б нарушение на материалния закон
 - в непълнота на доказателствата

80. При разглеждане на делата от касационната инстанция е задължително участието на:

- а) подсъдимия
- б) прокурора
- в) частния тъжител

ГРАЖДАНСКОПРАВЕН КАЗУС

През 1995 г. Общинската поземлена комисия — район Панчарево — София, възстановява на наследниците (негови деца) на Добромир Христов Какалов — Петър Какалов, Иванка Стойчева, Христо Какалов, Невена Бързакова и Павел Какалов — земеделска земя — нива от 18 дка. През юни 1997 г. Павел Какалов продава своята идеална част от възстановения имот на Тодор Филипов от гр. Пловдив за сумата от 21 000 лева. На 28.11.1998 г. Тодор Филипов завежда дело за делба пред Софийския районен съд срещу Петър Какалов, Иванка Стойчева, Христо Какалов и Невена Бързакова. На 7.12.1998 г. умира Павел Какалов, като оставя за законни наследници своите пълнолетни деца — Христина Какалова и Владимир Какалов. Преди смъртта си Павел Какалов е написал саморъчно завещание, с което завещава на приятелката си Нели Попова цялото си имущество, което завещание тя своевременно обявява. Междуременно Борис Георгиев от гр. Велико Търново завежда дело по чл. 108 от Закона за собствеността срещу наследниците на Добромир Какалов за същия недвижим имот.

Въпроси:

1. Допуснати ли са закононарушения при продажбата от Павел Какалов на Тодор Филипов?
2. Кои следва да бъдат страните по делото за делба?
3. Какви правни възможности имат ответниците в заведеното дело за делба?
4. Какви правни последици поражда завещанието и какви са правните възможности на Христина и Владимир Какалови?
5. Какви правни възможности има третото лице Борис Георгиев да защити претенцията си за право на собственост върху спорния имот?

НАКАЗАТЕЛНОПРАВЕН КАЗУС

Иванов (36 г.) и Петров (17 г.) били съседни. На 27.04.2006 г. те се срещнали в селската кръчма и седнали да се почерпят. Изпили значително количество алкохол. По време на разговора Иванов казал на Петров, че Даскалов, който му бил конкурент в търговията, постоянно му пречи, злослови срещу него и му взема клиентелата. Иванов попитал Петров дали може да подпали склада на Даскалов. Казал му също, че това трябва да стане другата седмица, защото в сградата на склада на първия етаж живее наемател — Свиричев, който през другата седмица нямало да се намира в селото. Иванов казал на

Петров, че ако се съгласи, ще му даде 3000 лв. предварително и 3000 лв. след свършването на работата.

Петров, който бил безработен, се съгласил и на другия ден взел сумата от 3000 лв. Той искал бързо да получи остатъка от парите и затова решил да подпали склада още същата вечер. Изпил за кураж около половин бутилка ракия и късно през нощта се промъкнал в двора на склада, носейки две туби бензин. Проникнал в мазето, излял бензина на няколко места, запалил го и избягал.

Пожарът избухнал бързо и обхванал сградата. Свирчев, който спял в стаята на първия етаж, загинал. Опожарена била цялата сграда на стойност 92 000 лв. и стока за 38 000 лв.

Съдебномедицинската експертиза установила, че по време на деянието Петров се е намирал в средна степен на алкохолно опиване.

Въпроси:

1. Каква е правната квалификация на извършените деяния?
2. Какво е правното значение на пияното състояние на Петров?
3. Как би следвало да постъпи съдът, ако правната квалификация на деянията в обвинителния акт е неправилна?
4. Как би следвало да постъпи съдът, ако един от двамата обвиняеми не е имал защитник на досъдебното производство?
5. Как би следвало да постъпи съдът, ако двамата обвиняеми се явят в съдебното заседание с един и същи адвокат, който ги е защитавал и на досъдебното производство?

ПРАВНА КНИЖНИНА

В ПРАВНИТЕ СПИСАНИЯ

Представяват интерес следните статии от последните книжки на юридическите списания:

— **Сп. „Собственост и право“ — месечен дайджест — бр. 5/2007 г.:** „Промените в Закона за собствеността“ — В. Стоянов; „Ограничения на правото на собственост“ — А. Георгиев; „За данъчна оценка се чака 14 дни“ — Кр. Добрев; „Решение № 1195 от 17.10.2006 г. по гражд. д. № 1868/2005 г., IV г. о. на ВКС“; „Пряко предоставяне на разрешение за търсене или проучване на строителни и скално-облицовъчни материали“ — С. Тодоров; „Новите положения при оземляването на безимотни и малоимотни граждани“ — С. Куртева, Ю. Стойкова; „Кога съдът възстановява, а общинската служба не дава имота“ — Е. Сотирова; „Как се гонят натрапници от ниви“ — Цв. Крушевска; „Относно понятието за съсобственост“ — И. Дачев; „Валидност на завещанието след развод“ — Б. Павлов; „Решение № 293 от 16.05.2006 г. по гражд. д. № 58/2006 г., I г. о. на ВКС“; „Определение № 56 от 22.02.2006 г. по гражд. д. № 39/2006 г., I г. о. на ВКС“; „Действия по обявяване и вписване на обявеното завещание“ — А. Койчева; „За легитимацията на лицата относно правото им да получават съобщения по реда на ЗУТ за изменение в ПУП“ — М. Петров; „Торентите — новото предизвикателство пред авторското право“ — Д. Матева, Н. Босакова; „Изчерпване на марки в обединена Европа“ — О. Киркорян-Цонкова; „Европейският съвет“.

— **бр. 6/2007 г.:** „Забраната по чл. 22, ал. 1 от Конституцията“ — С. Шекерджийски; „Какви са рисковете при договор за наем“ — К. Добрев; „Решение № 436 от 21 март 2006 г. по гражд. д. № 136/2005 г., IV г. о. на ВКС“; „Решение № 503 от 8 юли 2005 г. по гражд. д. № 195/2005 г., I г. о. на ВКС“; „Пряко предоставяне на разрешение за търсене или проучване на строителни и скално-облицовъчни материали“ — С. Тодоров; „Изисквания при продажба на наследство, в което има земеделски земи“ — А. Георгиев; „Възстановяване на наследствена гора“ — И. Цицелков; „Ипотека върху идеална част от имот“ — М. Марков; „Бащинството се оспорва само пред съд“ — М. Пангелова; „Лично имущество при съпружеска общност“ — Б. Павлов; „Наследствени права на осиновено дете“ — Б. Павлов; „Решение № 51 от 1 март 2006 г. по гражд. д. № 687/2005 г., I г. о. на ВКС“; „Нотариални удостоверения при участие на чуждестранни лица, които не владеят български език“ — М. Павлова; „Някои особености при промяна на ПУП в частта за регулация“ — М. Петров; „Графично оформление на печатно издание“ — Е. Лозев; „Изчерпване на марки в обединена Европа“ — О. Киркорян-Цонкова; „Съветът на Европейския съюз (Съвет на министрите)“.

— **Сп. „Търговско и конкурентно право“ — месечен дайджест — бр. 5/2007 г. с приложение „Задължението на застрахователя да плати застрахователното обезщетение или сума според Кодекса за застраховането“ — П. Голева:** „По някои въпроси на европейското дружество (Societas Europea)“ — Т. Йосифова; „Легитимирани

вносители на оздравителен план“ — А. Калайджиев; „Решение № 999 от 9.02.2007 г. по т. д. № 574/2006 г. на ВКС — ТК“; „Решение № 977 от 21.11.2006 г. по т. д. № 324/2006 г. на ВКС — ТК“; „Решение по ВАД № 9 от 2005 г., постановено на 2.03.2006 г. (чл. 9 ТЗ)“; „Договорът за цесия“ — Б. Найденов; „Обезпечения за изпълнението на задължения на купувача по приватизационния договор“ (продължение от кн. 4/2007) — Г. Хорозов; „Решение № 192 от 13.03.2007 г. по т. д. № 978/2006 г. на ВКС — ТК“; „Решение по ВАД № 16 от 2005 г., постановено на 23.12.2005 г.“; „Производството за установяване на нарушения на Договора за създаване на Европейската общност“ — Ст. Костов; „Въпроси и отговори по обществени поръчки“; „Задължително ли е предварителното обявление при провеждане на обществена поръчка?“ — Б. Попов; „Правни проблеми в практиката на ВАС при съдебния контрол на решенията на КЗК“ — М. Михайлова; „Правни последици от неправомерна употреба на банкови карти“ — А. Станева; „Нови изменения и допълнения в Закона за публичното предлагане на цени книжа“ — Д. Ранкова; „Издаване на лицензия за внос на земеделски продукти“ — Е. Вълчева; „Европейската комисия“.

— **бр. 6/2007 г.:** „Утвърждаване на оздравителния план“ — А. Калайджиев; „Прехвърлянето на предприятието на търговеца и последиците от това в нов аспект“ — Л. Илиева; „Решение № 364 от 23.05.2007 г. по т. д. № 22/2007 г. на ВКС — ТК“; „Решение № 155 от 13.03.2007 г. по т. д. № 917/2006 г. на ВКС — ТК“; „Решение по МАД № 17 от 2005 г., постановено на 20.03.2006 г.“; „Значение на формата на договорите“ — М. Марков; „Проблеми на цесията“ — Б. Найденов; „Решение № 279 от 29.05.2007 г. по т. д. № 1037/2006 г. на ВКС — ТК“; „Решение № 27 от 6.02.2006 г. по т. д. № 776/2006 г. на ВКС — ТК“; „Производство за отмяна на незаконосъобразни актове на институциите на ЕО“ — С. Костов; „Въпроси и отговори по обществени поръчки“; „Обжалване на решенията, действията или бездействията на възложителите на обществени поръчки“ — Е. Димова, Цв. Попова; „Особености на определянето на съответния пазар при наличие на свързани пазари“ — А. Влайкова; „Договорът за наем на сейф“ — Ал. Иванов; „Реформата на Общата организация на пазара на плодове и зеленчуци в ЕС и възможностите на българските производители“ — С. Кралев; „Нови изисквания за безопасност на запалките“ — Е. Алексиев; „Съвет на Европейския съюз“.

— **Сп. „Труд и право“ — месечен дайджест — бр. 5/2007 г.:** „Неплатеният отпуск по чл. 160 КТ над 30 работни дни не се признава за трудов стаж“ — Е. Банова; „Как се определят пътните разноски при командировка“; „Непълнолетните работят при полски условия“; „От отсъстващия може да се поискат обяснения с писмо“; „Право на работно облекло“ — С. Сербезова; „При взаимно съгласие договор се прекратява в 7-дневен срок“; „Прекратяване на трудов договор при пенсиониране“ — Е. Александрова; „Преминаване на служители в държавната администрация от трудово на служебно правоотношение“ — Н. Кънева; „Държавният служител не може да бъде командирован, за да изпълнява дейности, които не се вписват в длъжностната му характеристика“ — Ч. Христов; „Писма от практиката на Министерството на държавната администрация и административната реформа“; „Мотивация на персонала — основни термини и определения“; „Признаване на трудов стаж по специалността за заетите в сферата на образованието“ — Е. Шишкова; „Заплащане на труда на назначените по ПМС № 66 от 1966 г.“ —

Н. Колева; „Въпроси и отговори по прилагането на новата Наредба за структурата и организацията на работната заплата“; „За извънреден труд в събота се плаща допълнително“; „Осигуряване на санитарно-битовото обслужване на работещите“ — В. Цоневски; „Избор на обучаваща институция за придобиване на професионална квалификация“ — В. Христова; „Закупуване на осигурителен стаж по реда на § 9, ал. 2 и 3 ПЗР КСО, възстановяване на неоснователно внесени осигурителни вноски“ — В. Заркова; „Формиране на осигурителния доход, получаван от лице, работещо по основен и допълнителен трудов договор“ — М. Чечова; „България в трудова Европа — инструменти за гарантиране на социалната сигурност на работниците-мигранти“ — А. Гонева; „Писма от практиката на НОИ“; „Финансово подпомагане на работодателите, наемащи хора с увреждания“; „Въпроси и отговори по здравното осигуряване“.

— **бр. 6/2007 г. с приложение „Допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми“** — Г. Георгиев; „Конвенция № 156 на МОТ за трудещите се със семейни задължения влезе в сила за България“ — Кр. Средкова; „Последните промени в Кодекса на труда“ — С. Нинева; „Отлагане ползването на платен годишен отпуск“ — Ц. Попова; „Прекратяване на трудовия договор от работника или служителя с предизвестие“ — Е. Банова; „Дисциплинарният съвет — същност, компетентности, начин на функциониране“ — Н. Кънева; „Отново за синдикалното членство на държавните служители“ — Ч. Христов; „Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007—2013 г.“; „Политика на доходите през 2007 година“ — Т. Златанова; „Актуални въпроси по прилагането на Наредбата за структурата и организацията на работната заплата“ — Н. Колева; „Националното законодателство в областта на здравословните и безопасни условия на труд — хармонизирано с европейските изисквания“ — К. Петкова; „Обучение на безработни по актуални професии в туристическия бранш“ — В. Христова; „Свободно движение на хора — въпроси и отговори“ — Л. Станкова; „Събиране на неоснователно получени осигурителни плащания от държавното обществено осигуряване“ — Й. Милошев; „Парични обезщетения за болест и майчинство съгласно Регламент 1408/71 и Регламент 574/72“ — Г. Желев; „Помощите за отопление с твърдо гориво за сезона 2007—2008 година“ — А. Гонева; „Удостоверителни документи, необходими за упражняване на здравноосигурителни права“ — П. Сотирова; „Въпроси и отговори по здравното осигуряване“.

— **Сп. „Финанси и право“ — месечен дайджест — бр. 5/2007 г.:** „Счетоводно отразяване на постоянните и временните данъчни разлики“ — К. Драгийска; „Отразяване на счетоводни грешки от невключени през минали години амортизируеми активи“ — И. Златков; „Деривативи“ — В. Борисова; „Специфични моменти по отношение ползването на данъчни преференции по реда на ЗКПО през 2007 г. във връзка с изискванията на Закона за държавните помощи“ — Г. Петков; „Авансови вноски за корпоративен данък“ — Ц. Иванова; „Авансово облагане по ЗДДФЛ на доходите на физическите лица, получени от стопанска дейност“ — В. Димитрова; „Нови моменти при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на недвижимо имущество“ — К. Иванов; „За облагането с ДДС на стоките — втора употреба, и в частност — на старите автомобили“ — И. Кондарев; „Писмо № 24-00-20 от 08.03.2007 г. на НАП“; „Относно данъчното събитие по смисъла на Закона за ДДС“ — Р. Русков; „Изпращане на съобщения, подаване на

някои декларации и прилагане на документи по ЗМДТ“ — Г. Минкова; „Промяната в режима на прилагане на принудителните административни мерки „запечатване на обекта“ в новия ЗДДС“ — Б. Гецова; „Прилагане на Регламент № 918/83 относно системата на Общността за митнически освобождавания“ — Г. Павлова; „Нормативни промени в областта на инвестиционния надзор“ — Д. Ранкова; „Бюлетин на инвеститора“.

— **бр. 6/2007 г. с приложение „Прилагане на Закона за данък върху добавената стойност по отношение на доставките, свързани с туристически услуги“:** „Отчитане на нетна инвестиция в чуждестранна дейност“ — Б. Брезоева; „Въпроси и отговори от счетоводната практика“ — И. Златков; „Деривативи и внедрени деривативи“ — В. Борисова; „Данъчно третиране на дивидентите в Европейския съюз“ — В. Филипов; „Пренасяне на загуби от минали години за финансовата 2007 година“ — Г. Петков; „Облагане на доходите от дивиденди на местни и чуждестранни физически лица“ — Л. Мермерска; „Практика на Съда на Европейските общности. Решение от 21.02.2006 г. по дело С-419/2002 г.“; „Начисляване на ДДС със ставка 7 на сто от хотелиерите“ — И. Кондарев; „Решение № 1608 от 14.02.2007 г. по адм. д. № 6497/2006 г., I отд. на ВАС; „Данъчноосигурителната информация — събиране, предоставяне и разкриване“ — Г. Минкова; „Промените в Правилника за прилагане на Закона за акцизите и данъчните складове“ — Л. Ценова; „Въвеждане на Директива 2005/68/ЕО относно презастраховането и други предстоящи регулаторни промени“ — Н. Петков; „Управление и контрол на средствата от структурните и кохезионния фонд на ЕС“ — П. Орешарски.

— **Сп. „Данъчна практика. Счетоводство, финанси на фирмата“ — бр. 5/2007:** „Авансово внасяне на данък за доходи от трудови правоотношения по реда на ЗДДФЛ“ — Д. Вълчкова; „Облагане на доходи на чуждестранни физически лица (по реда на чл. 37, ал. 1 ЗДДФЛ)“ — Л. Мермерска; „Режим за облагане на услугите за транспорт на стоки в рамките на ЕО“ — Л. Панева; „Оборот за целите на регистрацията по ДДС на туроператорите“ — Л. Панчева; „Данъчна основа по ЗДДС при продажба на МПС“ — Л. Панчева; „Транспорт на стоки между две държави-членки на Общността“ — М. Босолова; „Отчитане на продажбите в брой, извършени в търговски обекти“ — Е. Билбилева; „Новото в методиката на отчитане на имоти, машини, съоръжения и оборудване при промени в съществуващи задължения за извеждане от експлоатация, възстановяване и сходни с тях задължения“ — Б. Йонкова; „Особености на неопределеността и риска, присъщи на краткотрайните биологични активи“ (продължение от бр. 4/2007 г.) — Т. Рупска.

— **Сп. „Търговско право“ — бр. 2/2007 г.:** „Опцията и фючърът като деривативни финансови инструменти“ — К. Касабова; „Потребителската продажба и някои въпроси, които поставя нейната правна уредба“ — Зл. Сукарева; „Права на потребител-купувач при несъответствие на стоката“ — Кр. Таков; „За съдържанието и обема на представителната власт на прокуриста“ — Н. Колев; „Правото на собственост върху земя на чужденци и чуждестранни юридически лица, граждани и юридически лица от държави-членки на Европейския съюз или страни по споразумението за Европейско икономическо пространство“ — К. Маринов; „Проблеми на съдебната делба“ — Г. Мутафчиев; „Сближаване на българското с европейското право относно информацията за околната среда“ — Г. Пенчев; „Правното понятие „замърсяване на морската среда“ — Зл. Кушеллива.

— **Сп. „Съвременно право“ — бр. 4/2006 г.:** „Поземлени сервитути при множество пространствено свързани недвижими имоти“ — С. Ставру; „Факторингът — отграничение от сходни правни институции“ — Е. Димитрова; „Творческо решение на Върховния касационен съд в материята на отговорността за неимуществени вреди“ — Вл. Петров; „Обща правна рамка за наказателноправна защита на финансовите интереси на Европейските общности“ — Р. Димитрова; „Конституционни аспекти на парламентарния контрол (България, Гърция, Португалия и Испания)“ — Н. Киселова; „Особености на субективната страна на данъчните нарушения“ — Х. Христовов.

— **бр. 5/2006 г.:** „Прилагане на Европейската социална харта във вътрешните правни системи“ — Кр. Средкова; „Договорът за аутосорсинг“ — П. Голева; „Конституционното правосъдие като правен инструмент за защита на доверието“ — К. Тацева; „Юридическото лице като страна по договор за издръжка и гледане“ — И. Георгиев; „Развитие на проекта за европейско договорно право на общностно ниво“ — Т. Йосифова; „Заместване на управителния съвет от управител като орган за управление на сдружение по ЗЮЛНЦ“ — Й. Баланов; „Кръгла маса на Българската асоциация по философия на правото и социална философия: Правата на човека — триумф или провал“ — И. Кьосев; „Един неповторим и незаменим научен живот и творчески път“ — Д. Михайлов.

— **Сп. „Юридически свят“ — бр. 1/2007 г.:** „Въпроси на преюдициалното производство пред съда на Европейските общности“ — Ж. Попова; „Проверка на юрисдикцията на Международния съд на ООН — същност и процедура“ — А. Драгиев; „Прилагане на международните трудовоправни норми — вътрешен и международен елемент“ — Кр. Средкова; „Противоречие с норми от обществен ред в производството по признаване на чуждестранни съдебни решения“ — П. Бончовски; „Развитие на обществените електронни медиуми в Европа през XX век — историко-правен анализ“ — Р. Николова; „Проблеми на съдебната власт в практиката на Конституционния съд“ — В. Мръчков; „Библиография на българската правна литература за 2004 г.“ — М. Модева.

— **Сп. „Общество и право“ — бр. 5/2007 г.:** „Референдумът срещу недостига на легитимна власт“ — Я. Стоилов; „Евро“, „еуро“ или „ЕУРЦ“. Изписването на европейската валута на кирилица постави въпроса за отстояване на националната ни идентичност“; „Осиновяването — една осъзната отговорност“ — М. Пенчева; „Необходимостта съдебната власт да работи нормално наложи да бъде сезиран КС“ — П. Раймундов; „Нужен ли е нов Закон за съдебната власт“ — А. Атанасова; „Изискванията за бързина и време в съдебния административен процес според АПК“ — Е. Къндева; „Сблъсъкът на интереси по високите етажи на властта“ — Н. Кънева; „Юристи и журналисти, отличени в Деня на конституцията“; „Обезщетения за болест и майчинство при пътуване и престой в държавите от Европейския съюз“ — М. Касърова; „Отговорност на министрите“ — С. Баламезов.

— **бр. 6/2007 г.:** „ДДС за правната помощ — закон, писан „на инат“ — Т. Марковски; „Европейският парламент — уникална наднационална институция за демократично представителство“ — М. Серкеджиева; „Изменение на обвинението в съдебната фаза“ — П. Раймундов; „Административни договори“ — П. Ванев; „Организираната престъпност — зловещ дубльор на отсъстващата държава“ — И. Пушкарова; „Изискванията

за бързина и време в съдебния административен процес според АПК“ (продължава от бр. 5) — Е. Къндева; „Съдебната система на Англия след промените в Конституцията“ — Л. Филипс; „Устройството на съдебната система в Австрия, Белгия, Дания, Испания и Италия“ — Н. Кънева; „Конституционни правови основи на членството на Република България в Европейския съюз“ — С. Моллов; „Съюзът на юристите в България в сътрудничество с китайска правна асоциация“; „Евросубсидии за земеделски производители“ — Л. Границка; „Проф. д-р Константин Кацаров — юрист и ерудит от световна величина“ — С. Гроздев; „Критически бележки върху правната същност на понятието „търговско предприятие“ — К. Кацаров.

— **Сп. „Административно правосъдие“ — бр. 5/2006 г.:** „Имуществената отчетническа отговорност по новия Закон за държавната финансова инспекция“ — И. Стоянов; „Правно регулиране на финансирането на дейности по опазване на околната среда съгласно европейското и българското право“ — Г. Пенчев; „Защита на правните очаквания в административното право на страните-членки на Европейския съюз“ — И. Стоянов.

— **бр. 6/2006 г.:** „Доклад за дейността на Върховния административен съд през 2006 година“ — К. Пенчев; „Отговорност на държавата и общините за вреди“ — П. Голева; „Тълкувателно постановление № 1 от 26.01.2007 г. (обн., ДВ, бр. 12 от 2007 г.) на общото събрание на съдиите от Върховния административен съд по т. д. № 3/2006 г.; „Справочник на статиите, анализите, коментарите, чуждестранната съдебна практика и отзывите за нови книги, публикувани в сп. „Административно правосъдие“ през 2006 г.“.

НОВИ КНИГИ, ПОСТЪПИЛИ В БИБЛИОТЕКАТА НА ВАС

- ✓ *Бобатинов, М.* Частноправни хипотези по търговско право. С.: Феня, 2007.
- ✓ *Бобчев, С.* Професия дописник: автобиографична книга. В. Търново: Слово, 2005.
- ✓ *Божинев, В.* Земното кълбо не престава да се върти, ако ние и да спим: разказ за живота на Андрей Ляпчев. С.: Лик, 2005.
- ✓ *Борисов, О.* Международно публично право. 5 прераб. и доп. изд. С.: Нова звезда, 2007.
- ✓ *Борисов, О.* Право на Европейския съюз. 7 прераб. и доп. изд. С.: Нова звезда, 2007.
- ✓ *Боянов, Г.* Основи на гражданското право: Обща част. Вещно право. Облигационно право. Право на интелектуална собственост. Семейно право. Наследствено право. С.: Авалон, 2006.
- ✓ *Бърнет, Т., А. Геймс.* Кой управлява света: Войната между глобализацията и демокрацията. Пловдив: Хермес, 2005.
- ✓ *Васильов, Т.* Спомени за лица и събития. С.: Сателит Джи-Ем-Пи — България, 2001.
- ✓ *Георгиев, Г., Л. Велинов.* Юридически речник. С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, Юриспрес, 2007.
- ✓ *Готрон, Ж.* Европейско право: Студии по европейско право. С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, Инст. по европейско право, 2006.
- ✓ *Дилчев, К.* Загадъчната смърт на Людмила Живкова: Агни йога — тайното учение. С.: Ню медиа груп, 2006.
- ✓ *Живков, Т.* Мемоари. С.: Труд и право, 2006.
- ✓ *Международно частно право: Части II: Семейни дела, международна компетентност, приложимо право, екзекватура. Въведение, препращания и анотирани текстове Б. Мусева.* С.: Сиби, 2007.
- ✓ *Михайлова, Л., И. Янчовска.* Страните в Европа: Справочник. С.: ЖАР-Жанет Аргирова, б. г.
- ✓ *Моран, Л.* На светло: Моят живот като шпионин на ЦРУ. С.: Персей, 2005.
- ✓ *Мръчков, В. и др.* Коментар на Кодекса на труда. 9 прераб. и доп. изд. С.: Сиби, 2007.
- ✓ *Мръчков, В.* Критичен преглед на практиката на Върховния касационен съд по трудови спорове: 2001—2005. С.: Раабе, 2007.
- ✓ *Мръчков, В.* Трудово право. 5 прераб. и доп. изд. С.: Сиби, 2006.
- ✓ *Мустаков, Д.* Дневник (1919—1922). С.: Изток-Запад, 2006.
- ✓ *Мушкарков, Г.* Кодекс на труда 2007: Практически консултации. С.: Доби прес, 2007.
- ✓ *Олбрайт, М.* Госпожа министър. С.: Сиела, 2004.

-
- ✓ *Ранчев, И.* Продължаваното престъпление в българското наказателно право. С.: Феня, 2007.
 - ✓ *Саркози, Н.* Свидетелства: Моят живот в политиката. С.: Прозорец, 2007.
 - ✓ *Семов, А.* 55 [петдесет и пет] най-важни решения на Съда на Европейските общности (с коментари). С.: Инст. по европейско право, 2007.
 - ✓ *Семов, А. и др.* Съдебната система на Европейския съюз и САЩ. С.: Инст. по европейско право, 2007.
 - ✓ *Сорос, Дж.* Ерата на погрешимостта: Последици от войната срещу тероризма. С.: Сиела, 2007.
 - ✓ *Сталев, Ж.* Нормативната сила на фактическото. С.: Феня, 2007.
 - ✓ *Съд на Европейските общности: Избрани решения: Том II.* С.: Албабул ЕООД, 2007.
 - ✓ *Тодоров, И.* Индивидуалният административен акт по АПК. С.: Сиела, 2007.
 - ✓ *Тодоров, И.* Понятието за индивидуален административен акт по АПК. Прилагане на европейското право и съвременни тенденции при издаване на актове. С.: Сиела, 2007.
 - ✓ *Тонев, С., Д. Давчева.* Стефан Стамболов в спомени на съвременници. С.: Изток-Запад, 2003.
 - ✓ *Христова, С.* Практически наръчник по управление на трудовите правоотношения: Документи за трудовите правоотношения в предприятието. С.: Сиела, 2007.

СЪДЕБНА ПРАКТИКА

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

1. На отменяване или изменяване — частично или пълно обезсилване по реда на чл. 431, ал. 2 ГПК, подлежат само констативните нотариални актове и тези по обстоятелствена проверка, но не и тези по договори за прехвърляне на вещни права. В последния случай прехвърлителният ефект на нотариалния акт отпада по силата на съдебното решение, с което е установено, че продавачът по него не е бил собственик на прехвърления имот.

Чл. 431, ал. 2 ГПК

Решение № 206/16.03.2007 г. по гр. д. № 2971/2005 г. на ВКС, I г. о.

Докладчик съдията Капка Юстинянова

Основателно е оплакването в касационната жалба за незаконосъобразност на решението в частта, с която съдът е отменил частично нотариалния акт за покупко-продажба на имота по договора, сключен между двете ответници. Съдът се е позовал на ТР № 178 от 30.06.1986 г. на ОСГК на ВС, без да съобрази, че решението има предвид отмяна на нотариален акт, издаден по обстоятелствена проверка при успешно проведен ревандикационен иск, докато настоящият случай касае нотариален акт за сделка. Според чл. 431, ал. 2 ГПК нотариалният акт може да бъде отменен или изменен (частично или напълно обезсилен), когато със съдебно решение е установено, че засяга правата на трети лица, или съгласно чл. 431, ал. 3 ГПК, ако е постановен в нарушение на закона.

Легитимиращият ефект на договора за покупко-продажба, сключен между двете ответници на 5.03.1999 г. с НА № 15/1999 г. на нотариус с район на действие Софийския районен съд, отпада спрямо третото лице — ищец, със съдебното решение, с което е установено, че праводателката на втората ответница, купувач по договора, не е била собственик на продаваемия имот. Договорът между ответниците не е засегнат от порок, тъй като продажбата

на чужда вещ не води до недействителност на сделката, но той е непротивопоставим на действителния собственик — ищеца, трето лице по сделката. На отменяване или изменяване (частично или пълно обезсилване) по реда на чл. 431, ал. 2 ГПК подлежат само констативните нотариални актове и нотариалните актове по обстоятелствена проверка, когато с тях се засягат права на трето лице, какъвто не е сключеният между ответниците договор.

2. Недвижимите имоти на частни лица и обществени организации, които са отредени за мероприятия на уличнорегулационния план, се считат отчуждени от деня на обезщетяване на собственика или ако уличната регулация е била приложена.

ЗВСВОНИ по ЗТСУ и др. намира приложение само ако е настъпил валидно отчуждителният ефект на регулационния план.

Чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.)

Чл. 74а ЗПКНМ (отм.)

Решение № 217/23.03.2007 г. по гр. д. № 3163/2005 г. на ВКС, I г. о.

Докладчик съдията Светлана Калинова

От правна страна съдът е приел, че с оглед действителността към 1951 г. редакция на разпоредбата на чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.) ефектът на отчуждаването по отношение на процесната част от имот пл. № 122 е настъпил по силата на самото отреждане на тази част за улица по силата на одобрения през 1951 г. регулационен план и с факта на отреждането тази част от имота е станала държавна, а понастоящем — общинска собственост, поради което липсва основание ищците да претендират вещни права върху нея, независимо че липсват данни за тази част от имота да е било заплатено съответното обезщетение, тъй като липсват данни отчуждаването на имота да е било отменено по реда на ЗВСВОНИ, по ЗТСУ, ЗПИНМ и др.

Въззивното решение е валидно, процесуално допустимо, но по същество — неправилно. Същото е

постановено при неправилно приложение на разпоредбата на чл. 74а ЗПИНМ (отм.) и чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.) в редакцията, приета със ЗИДЗПИНМ (обн., Изв., бр. 54 от 1956 г.).

Действително, както правилно е прието в обжалваното решение, към момента на влизане в сила на регулационния план за съответния район през 1951 г., с който план процесният имот е отреден за улица, е действала такава редакция на разпоредбата на чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.), съгласно която съответната част от имота се счита за отчуждена по силата на самото отреждане. Със Закона за изменение и допълнение на ЗПИНМ (обн., Изв., бр. 54 от 1956 г.) обаче разпоредбата на чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.) е изменена и съгласно новата ѝ редакция недвижимите имоти на частни лица и обществени организации, отредени за мероприятия на уличнорегулационния план, се считат отчуждени от деня на обезщетяване на собственика, като разпоредбата на чл. 74а от същия закон изрично предвижда, че разпоредбата на чл. 39, ал. 1 в тази редакция се прилага и по отношение на досегашните улични регулации, освен ако до влизането в сила на това изменение и допълнение на закона имотът е зает по законния ред или дължимото за него обезщетение е изцяло или отчасти изплатено. Тоест, ако към момента на влизане в сила на ЗИДЗПИНМ (обн., Изв., бр. 54 от 1956 г.) уличната регулация не е приложена, имотът не е зает и на собствениците не е изплатено дължимото обезщетение, се счита, че отчуждителният ефект на плана не е настъпил и същият при наличие на отреждане за улица ще стане държавна собственост само ако на собствениците бъде изплатено съответно обезщетение. И след като по делото е установено, че отредената за улица част от имот пл. № 122 към момента на изменение на регулационния план и към момента на влизане в сила на Закона за изменение и допълнение на ЗПИНМ (обн., Изв., бр. 54 от 1956 г.) не е била заета, мероприятиято не е било реализирано, като не е установено и към този момент дължимото обезщетение да е било изплатено на собствениците, неправилно въззивният съд е приел, че приложени следва да намери разпоредбата на чл. 39, ал. 1 ЗПИНМ (отм.) в редакцията ѝ, предхождаща това изменение. Към 6.07.1956 г. са налице всички предпоставки на чл. 74а ЗПИНМ (отм.) за приложението на новата редакция на чл. 39, ал. 1 от същия закон.

Установено е по категоричен начин, че мероприятиято, за което е била отредена тази част от притежавания от Т. и П. В. имот, която е предмет на ревандацията по настоящото дело, с регулационния план от 1951 г. не е било реализирано, имотът не е бил зает за тази цел към 1956 г. Досежно обстоятелството дали съответното обезщетение е било изплатено на собствениците към 6.07.1956 г. по правилата на чл. 127 ГПК доказателствената тежест е на ответника — Столична община. Такива доказателства по делото обаче не са представени и твърдението на предявилите ревандационния иск лица, че обезщетение не е било изплатено, не е оспорено, поради което неправилно съдът е приел, че правните последици на заповедта, с която е одобрен през 1951 г. първият регулационен план за района, са настъпили и е следвало да бъдат заличени по реда на ЗВСВОНИ по ЗТСУ, ЗПИНМ и др. чрез отмяна на отчуждаването.

ЗВСВОНИ по ЗТСУ, ЗПИНМ и др. намира приложение само ако имотът е бил отчужден по предвидения в закона ред, а в случая не е установено отчуждителният ефект на регулационния план за процесния имот да е настъпил, доколкото от страна на ответника по предявения иск не са представени доказателства, а липсват и твърдения имотът да е бил зает преди 6.07.1956 г. или дължимото обезщетение да е изплатено преди тази дата.

3. Съгласно чл. 2, ал. 2 ЗВСВОНИ на реституцията подлежат и имотите, които са отнети без законово основание или са отчуждени не по установения законов ред. Когато след това обаче те са застроени, то законното им застрояване е пречка за реституирането им.

Чл. 2, ал. 2 ЗВСВОНИ

Решение № 218/10.04.2007 г. по гр. д. № 3087/2005 г. на ВКС, IV г. о.

Докладчик съдията Емануела Балевска

Решаващият въззивен съд е приел, че отнемането на процесния имот от собствениците през 1965 г. е извършено на законово основание — отчуждаване по действащия ЗПИНМ, поради което и не може да се приеме поддържаната теза, че имотът е неправомерно отнет, т.е. без законово основание, или отчужден не по установения от държавата ред. Тези изводи на съда са обосновани и законосъобразни, извършени при всестранна и задълбочена преценка на събраните по делото писмени доказателства,

правилна квалификация и логично подвеждане на фактите под хипотезиса на правната норма както на чл. 2, ал. 2 ЗВСОНИ вр. § 1 ПЗР ЗОСОИ и чл. 2, ал. 6 ЗОСОИ в контекста на разясненията, дадени с ТР № 6/2006 г. на ОСГК на ВКС, така и с нормите на отменения ЗПИИМ.

За пълнота на изложението следва да се посочи, че дори при хипотезите на „неправомерно отнемане на недвижими имоти за периода 1944—1989 г.“ по смисъла на действащата от 1997 г. норма на чл. 2, ал. 2 ЗВСОНИ, по силата на приетата през 1998 г. разпоредба на чл. 2, ал. 6 ЗОСОИ се уреди-ха хипотезите на изключения на визираната реституция, доколкото тези неправомерно отнети недвижими имоти са законно застроени. В контекста на разясненията, дадени на съдилищата по приложението на закона с ТР № 6/2006 г. на ОСГК на ВКС, следва, че реституцията на процесния недвижим имот, дори и да бе в хипотезата на неправомерно отнетите недвижими имоти по смисъла на чл. 2, ал. 2 ЗВСОНИ, макар и да би настъпила ex lege, не би могла да породи последиците си и да се зачете реституционният ѝ ефект по отношение на правото на собственост на имот пл. № 4486, тъй като имотът е застроен със сервизно хале, парова централа, ацетиленова станция, административна сграда, складови помещения, автобаза с КПП, в която насока са отразените данни по актовете за държавна собственост и констатациите на съдебно-техническата експертиза. И доколкото няма твърдения, че тези строежи са незаконни, то следва, че теренът — имот пл. № 4486, не може да бъде ревандикиран като възстановен и собствен по искания от ищците ред.

4. Искът по чл. 11, ал. 2 ЗСПЗЗ се предявява срещу съответната ОбСЗГ (ПК) и силата на пресъдено нещо на решението по него се разпростира само между заинтересованото лице — ищец, и съответния административен орган. С решението по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ се разрешава спор за материално право — на кого от претендиращите следва да бъде възстановена собствеността на конкретния имот. Между тези решения липсва идентичност на страни и основание, поради което разпоредбата на чл. 224 ГПК е неприложима.

Чл. 11, ал. 2 ЗСПЗЗ

Чл. 14, ал. 3 ЗСПЗЗ

Чл. 224 ГПК

Решение № 222/6.04.2007 г. по гр. д. № 107/2006 г. на ВКС, I г. о.

Докладчик съдията Емануела Балеvsка

Неоснователно с касационната жалба се поддържа доводът за недопустимост на иска на основание чл. 224 ГПК.

За да се прекрати един съдебен спор на основание влязло в сила решение и забраната на законодателя да се пререшава конкретен съдебен спор, съдът следва да установи, че повторно заявеното дело има пълно съвпадение с приключилото от гледна точка на субекти и предмет на спора — респ. на основанието на правния спор.

Член 11, ал. 2 ЗСПЗЗ визира уредената от закона правна възможност за всяко заинтересовано лице, имащо качеството на правоимащ собственик, респ. негов наследник, ако е пропуснал законовия срок, уреден по ЗСПЗЗ, да поиска по съдебен ред да му бъде признато правото да възстанови собствеността по отношение на конкретен земеделски имот (в стари реални граници или с план на земеразделяне), който му е принадлежал към момента на одържавяване на земеделската земя — обобществяването ѝ в ТКЗС или друга организация. Искът се предявява срещу съответната ОбСЗГ (ПК) и силата на пресъдено нещо поражда своето действие, в случая установително, само между заинтересованото лице — ищец по делото, и съответния административен орган като субект на вменените му по закон административни задължения.

С решението по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ се разрешава спор за материално право — кому принадлежи правото на собственост в един минал момент. Силата на пресъдено нещо на влязло в сила решение по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ обвързва конкретни гражданскоправни субекти и сочи на кого измежду тях принадлежи претендираното материално право да възстановят собствеността по отношение на конкретния спорен обект.

Именно липсата на идентитет на страни и основание е дала основание на решаващия съд с обжалваното въззивно решение да не зачете влязлото в сила решение по гр. д. № 46/2003 г. на И. районен съд като основание за прекратяване на делото по иска по чл. 14, ал. 4 ЗСПЗЗ. Изводите на съда са законосъобразни, поради което и релевиранят в тази насока довод не може да бъде приет за доказано основание за отмяна на обжалваното решение.

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

Налице е нарушение на чл. 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, когато деецът е осъден за обида при упражняване на правото на мнение в пределите, в които държавата не е имала право да го ограничи чрез наказателно преследване.

Правомерното упражняване на право е обстоителство, което изключва обществената опасност и противоправността на деянието.

„Съществено значение за делото“ има онова нарушение на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, което съвпада с някое от основанията за възобновяване, които винаги имат такова значение.

На проверка и отменяване или изменяване подлежи не първоинстанционната присъда, а съдебният акт, постановен във въззивното производство.

Чл. 10 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи

Чл. 10 НК

Чл. 346 НПК

Чл. 354 НК

Чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК

Решение № 293/24.07.2007 г. по н. д. № 988/2006 г. на ВКС, I н. о.

Докладчик съдията Пламен Томов

На 26.10.2006 г. главният прокурор е поискал по реда на възобновяването на наказателните дела (гл. 33 НПК) отмяна на присъдата по н. о. х. д. № 2326/1994 г. на С. районен съд и оправдаване на осъдения с нея Х. Р.

Присъдата е постановена на 12.04.1995 г. и с нея Х. Р. е признат за отговорен, че на 15.12.1993 г. е казал обидни думи за В. С. — престъпление по чл. 148, ал. 1, т. 1, 3 и 4 вр. с чл. 146, ал. 1 НК, защото унижателните за честта и достойнството на заsegnатия думи са били казани в негово присъствие и публично (по време на заседание на Висшия съдебен съвет), както и от и на длъжностно лице (Х. Р. — при изпълнение на службата му като началник отдел в Министерството на правосъдието, В. С. — по повод на службата му като член на Висшия съдебен съвет). Наложено наказание е глоба 3000 лева и обществено порицание, а присъдата е

влязла в сила след проверката ѝ от второинстанционния С. градски съд с решение от 23.01.1996 г. по в. н. о. х. д. № 546/1995 г., по което жалбата на подсъдими е оставена без уважение. Съдебните актове са проверявани и по реда на надзора (чл. 17 НПК — отм.) с решение № 418/08.07.1998 г. по н. д. № 268/1998 г. на Върховния съд — II н. о., по което пък е оставена без уважение молбата на Х. Р.

Главният прокурор е основал искането си за възобновяване на делото върху официално заверен препис от преведеното на български език решение на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), влязло в сила на 20.07.2006 г. и получено във Върховната касационна прокуратура на 13.10.2006 г. С решението е установено по жалба от Х. Р. (№ 47579/1999 г.) нарушение на чл. 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, и то според главния прокурор има „съществено значение за делото“ (чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК), защото Х. Р. е осъден за деяние, което не съставлява престъпление.

Искането за възобновяване е поддържано в съдебното заседание на тази инстанция, но за неговото уважаване се обявява и осъденият Х. Р.

Върховният касационен съд намери искането на главния прокурор за основателно.

ЕСПЧ „приема, че е допуснато нарушение на чл. 10 от конвенцията“, но установителният диспозитив на решението не е достатъчен, за да се разбере дали то има значение, предвидено в чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК (освен него в решението е формулиран осъдителен диспозитив — за обезщетение и разноски, както и отхвърлителен диспозитив — за „останалата част от иска на жалбоподателя за справедливо обезщетение“).

В мотивите към решението обаче е прието за безспорно, че „осъждането и налагането на наказание на жалбоподателя от националните съдилища вследствие на неговите забележки по адрес на заместник-главния прокурор („За мен той не е чист човек“) е равнозначно на намеса в правото му на свобода на изразяване на мнение“ (с. 10, § 31). Според ЕСПЧ подобна намеса нарушава чл. 10, „доколкото не отговаря на изискванията, поставени от § 2 на същата разпоредба“ (пак там), макар да „е била предвидена в закона, и по-конкретно от чл. 148 и чл. 146, ал. 1 от Наказателния кодекс“, „законовите норми [да] са били формулирани с нужната прецизност“ и „намесата [да] е била насо-

чена към постигане на легитимната цел да се опази доброто име на г-н С.“ (с. 11, § 4432 и § 45), „Съдът не е убеден, че въпросната намеса е имала за цел да запази авторитета и безпристрастието на правосъдието“ (пак там, § 45) и не смята, че „са били налице достатъчно причини за намесата по въпроса. Следователно ограничаването на свободата на изразяване на мнение на жалбоподателя не може да отговори на никакви неотложни социални нужди... и не може да бъде взето под внимание в едно демократично общество“ (с. 14, § 37).

С други думи, ЕСПЧ е приел, че жалбоподателят пред него Х. Р. със своите „забележки по адрес на заместник-главния прокурор“ не само е упражнил едно свое право, но и че го е упражнил в пределите, в които държавата не е имала на свой ред правото да го ограничава по реда на наказателното преследване.

В последния аспект именно според Върховния касационен съд се заключава и „съществено[то] значение за делото“ (чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК), което има нарушението на чл. 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, установено в решението на ЕСПЧ.

Престъплението е по дефиниция деяние, което е общественоопасно и противоправно (чл. 9, ал. 1 НК), а според решението на ЕСПЧ точно тези две основни качества липсват в инкриминираното поведение, предмет на присъдата, оспорена от главния прокурор по реда на възобновяването. Правомерното упражняване на свое право се причислява в наказателноправната теория към обстоятелствата, които изключват обществената опасност и противоправността на съответното деяние. Законодателят също не е чужд на това разбиране, защото въпреки липсата на изрична разпоредба в НК, подобна на

чл. 9, ал. 2 НК, чл. 12—13а НК, разпоредбите за престъпното самоуправство обявяват за наказуемо единствено упражняването на право „не по установения от закона ред“ (чл. 323, ал. 1).

Иначе казано, според решението на ЕСПЧ деянието на Х. Р. спрямо В. С. „не съставлява престъпление“ и деесът в крайна сметка е трябвало да бъде не осъден, а признат „за невинен“ (чл. 302 от действалия по онова време НПК — чл. 304 от действащия сега).

Установеното от ЕСПЧ нарушение на чл. 10 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи се оказва всъщност и нарушение на закона по смисъла на основаниято за възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 5 вр. с чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК. Така се идва, от друга страна, и до една възможна конкретизация на относителното основание за възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 4 НПК: „съществено значение за делото“ има онова нарушение на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, което съвпада с някое от основанията за възобновяване, които винаги имат такова значение.

Трябва да се отбележи накрая, че основателното искане на главния прокурор следва да бъде уважено не по отношение на първоинстанционния съдебен акт, както е поискано — присъдата на районния съд, а относно контролния акт на втората инстанция — решението на С. градски съд. Изводът произтича от чл. 426 НПК за субсидиарното прилагане на правилата за касационното производство, според което на проверка и отменяне или изменение подлежи тъкмо съдебният акт, постановен в предходното (въззивно) производство (арг. от чл. 346 и 354 НПК).

ВЪРХОВЕН АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД

1. Заповедта на министъра на земеделието и горите по чл. 7, ал. 6 от Закона за лова и опазване на дивеча не е индивидуален административен акт.

Тълкувателно постановление № 2/7.06.2007 г. по тълкувателно дело № 1/2007 г.

Чл. 7, ал. 6 от Закона за лова и опазване на дивеча

Докладчик съдията Елена Златинова

На основание чл. 259, ал. 1 от Административно-процесуалния кодекс председателят на Върховния административен съд е направил искане до общото събрание на съдиите от Върховния административен съд за издаване на тълкувателно постановление по въпроса: „Индивидуален административен акт ли е заповедта на министъра на земеделието и горите по чл. 7, ал. 6 от Закона за лова и опазване на дивеча?“. Поддържа се в искането, че относно правната природа на този акт на администрацията е наличие противоречива съдебна практика на тричленни и на петчленни състави на Върховния административен съд, като в едни съдебни решения е изразено становище, че заповедта по чл. 7, ал. 6 от Закона за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД), с която министърът на земеделието и горите определя границите на ловностопанските райони, не е индивидуален административен акт и не подлежи на обжалване пред съд на основание чл. 7, т. 3 ЗВАС, а в други е прието, че заповедта представлява индивидуален административен акт и подлежи на обжалване, но жалбите на ловните сдружения, ловните дружини и техните членове са недопустими поради липса на правен интерес. Постановени са и съдебни актове, в които жалбите на посочените жалбоподатели са приемани за допустими с аргумент, че правата им се засягат пряко от обжалваната заповед.

С определение № 2/08.02.2007 г. на петчленен състав искането е допуснато за разглеждане по същество. Като заинтересувани страни по делото са конституирани министърът на земеделието и горите и Националното управление по горите (НУГ). Процесуалните представители на заинтересуваните страни поддържат, че заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД не е индивидуален административен акт и не

подлежи на обжалване по съдебен ред, в този смисъл е и писменото становище на министъра на правосъдието. Заместникът на главния прокурор при Върховната административна прокуратура също счита, че заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД не съдържа белезите на индивидуален административен акт, а председателят на Висшия адвокатски съвет изразява становище, че тази заповед е индивидуален административен акт и подлежи на обжалване пред съд.

Общото събрание на съдиите от Върховния административен съд, за да се произнесе, взе предвид следното.

По силата на чл. 15 от Конституцията на Република България държавата е задължена да осигурява поддържането и разнообразието на живата природа. Горите и дивечът са важна част от живата природа и отношенията, свързани със собствеността, опазването и стопанисването на дивеча, организацията на ловното стопанство. Правото на лов и търговията с дивеч и дивечови продукти са нормативно уредени в ЗЛОД (обн., ДВ, бр. 78 от 26.09.2000 г., изм., бр. 26 от 2001 г., бр. 77 и 79 от 2002 г. и бр. 88 от 2005 г., бр. 82 и 108 от 2006 г.) и в правилника за прилагането му (ППЗЛОД) — (обн., ДВ, бр. 58 от 2001 г., изм., бр. 43 от 2002 г., бр. 41 и 101 от 2003 г. и бр. 10 от 2004 г.)

Съгласно чл. 4 ЗЛОД и чл. 10 ППЗЛОД организацията на ловната площ, управлението на ловното стопанство и контролът по стопанисването на дивеча се осъществяват от Министерството на земеделието и горите. Ловната площ на страната включва всички земи, гори и водни площи, които са обитавани от дивеч или в които има условия за съществуването му извън урбанизираните територии, определени с общи или подробни устройствени планове или околоръстни полигони. Тя се разпределя на ловностопански райони, като площта на всеки от тях зависи от основния вид дивеч, определен с ловностопанския проект. В чл. 7, ал. 5 ЗЛОД са предвидени четири вида ловностопански райони: на ловните дружини по чл. 29 ЗЛОД (т. 1), на държавни дивечовъдни станции (т. 2), на бази за интензивно стопанисване на дивеча (т. 3) и на дивечовъдни участъци (т. 4). Дивечът в Република България е частна държавна собственост — чл. 2 ЗЛОД, и се

стопанисва по ловностопански райони от държавните дивечовъдни станции, държавните лесничейства, лицата по чл. 11 и ловните сдружения по чл. 30, ал. 4 и по чл. 31, ал. 1 ЗЛОД, регистрирани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Ловностопанските райони по чл. 7, ал. 5, т. 1 ЗЛОД се предоставят за стопанисване на ловностопанските сдружения чрез договор, сключен между директора на държавното лесничейство, съответно на държавната дивечовъдна станция, и ловното сдружение по реда, указан в чл. 29 ППЗЛОД.

Границите на всички ловностопански райони се определят по трайни теренни форми и съоръжения, съобразени със землищните граници, и се утвърждават със заповед на министъра на земеделието и горите, издадена на основание чл. 7, ал. 6 ЗЛОД (ред. ДВ, бр. 79 от 2002 г.) по предложение на началника на Националното управление по горите, изготвено въз основа на предложенията на подчинените му консултативни органи, на които по закон са възложени функции по организацията, управлението на ловното стопанство, стопанисването, ползването и опазването на дивеча на национално, регионално и местно равнище — Ловен съвет при НУГ, съвети по лова при регионалните управления на НУГ, комисии по ловно стопанство към държавните лесничейства или към държавните дивечовъдни станции, като последните обсъждат и разработват предложения за границите на ловностопанските райони на ловните дружини по чл. 29 ЗЛОД.

Въпросът относно правната характеристика на акта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД следва да бъде изведен от легалната дефиниция на понятието „индивидуален административен акт“ по смисъла на чл. 2 от Закона за административното производство, действал по време на постановяване на противоречивата съдебна практика. При наличие на останалите елементи от тази характеристика по същество спорен се очертава въпросът дали със заповедта за определяне границите на ловностопанските райони се създават права или задължения, или непосредствено се засягат права или законни интереси на граждани или организации.

По силата на възложените му с чл. 4 и чл. 9б ЗЛОД задължения министърът на земеделието и горите упражнява правата на собственост на държавата и провежда нейната политика в областта на организацията на ловната площ, опазването и стопанисването на дивеча. Управленските функции на

този държавен орган включват и нормативно възложеното с чл. 7, ал. 6 ЗЛОД правомощие да определя и изменя границите на ловностопанските райони. При издаването на заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД министърът не упражнява тези функции от името на държавата — собственник на дивеча, той не действа като орган на държавна власт и волеизявлението му няма властнически характер. Тази заповед има организационно и вътрешноведомствено значение, от нея възникват задължения единствено за подчинените на Министерството на земеделието и горите административни органи да организират стопанисването и ползването на дивеча във всеки от видовете ловностопански райони, включително и като сключват договори с ловните сдружения за стопанисване на ловностопанските райони по чл. 7, ал. 5, т. 1 ЗЛОД. Заповедта няма за цел да създаде права или задължения или да засегне непосредствено права, свободи или законни интереси на отделни граждани или организации, с нея не се засягат пряко интересите на ловните дружини и представляващите ги ловни сдружения, нито на техните членове, чиито права са опосредени чрез ловното сдружение и възникват от сключения договор за съответния ловностопански район, а не от заповедта за определяне границите му.

От изложените по-горе съображения относно правната характеристика на заповедта на министъра на земеделието и горите по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД общото събрание на съдиите от ВАС приема, че същата има вътрешноведомствен характер, не засяга права и интереси на физически и юридически лица, поради което не е индивидуален административен акт и не подлежи на съдебен контрол.

Особено мнение на съдията Александър Еленков:

Поставеният с предложението въпрос е: „Индивидуален административен акт ли е заповедта на министъра на земеделието и горите по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД?“.

І. Съжденията по него в мотивите на постановлението започват с правилната констатация, че „при наличие на останалите елементи от тази характеристика по същество спорен се очертава въпросът дали със заповедта за определяне границите на ловностопанските райони се създават права или задължения, или непосредствено се засягат права или законни интереси на граждани или организации“; но завършват с неправилния извод, че „с нея не се зася-

гат пряко интересите на ловните дружини, нито на техните членове, чиито права възникват от сключения договор за съответния ловно стопански район, а не от заповедта за определяне на границите му“.

Считам този извод за неправилен поради следните съображения.

Ловното стопанство е комплекс от дейности, свързани със стопанисването, опазването и ползването на дивеча, с организацията и устройството на ловната площ на Република България и с търговията с дивеч и дивечови продукти — § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на ЗЛОД. А ловната площ на Република България включва всички земи, гори и водни площи, които са обитавани от дивеч или в които има условия за съществуването му, извън населените места, определени с общи и подробни градоустройствени планове или с околоръстни полигони — чл. 6 ЗЛОД. Тя се разпределя на ловно стопански райони независимо от фондовите граници (поземлен фонд, горски фонд и т.н.) и собствеността върху земите, горите и водните площи — чл. 7, ал. 1 ЗЛОД, в които според чл. 2, ал. 2 ЗЛОД се стопанисва дивечът.

Ловно стопанският район е основен институт в организацията на ловното стопанство и правото на лов. Според чл. 7, ал. 5 ЗЛОД ловно стопанските райони са четири вида:

а) ловно стопански райони на държавни дивечовъдни станции, които са юридически лица със статут на държавни предприятия по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон (чл. 9, ал. 1 ЗЛОД), не могат да бъдат обявявани в несъстоятелност (чл. 9, ал. 6 ЗЛОД) и се подпомагат от държавата чрез бюджета на Министерството на земеделието и горите (чл. 9, ал. 7 ЗЛОД);

б) и

в) ловно стопански райони на формирования, чрез които държавните лесничества стопанисват дивеча — ловно стопански райони на бази за интензивно стопанисване на дивеча (оградени площи с трайна ограда, в които дивечът се развъжда и отглежда с комерсиална цел — ловен туризъм и интензивен добив на дивечово месо) и ловно стопански райони на дивечовъдни участъци.

Общата площ на държавните дивечовъдни станции, дивечовъдните участъци и базите за интензивно стопанисване на дивеча е до 15 на сто от ловната площ на страната — чл. 8, ал. 2, изр. 2 ЗЛОД.

Останалите 85 и повече на сто от ловната площ на страната се обхващат от четвъртия вид ловно стопански райони — тези на ловните дружини (според чл. 29, ал. 1 ЗЛОД ловната дружина е обединение на български граждани, придобили право на лов, чиято цел е стопанисване и опазване на дивеча в един ловно стопански район). Законът обаче признава за правен субект (юридическо лице) не ловните дружини, а техните сдружения — чл. 30, ал. 4 ЗЛОД. Нещо повече — тези сдружения са признати от закона за особени представители на ловците и неперсонифицираните ловни дружини пред съответните държавни и общински органи — чл. 30, ал. 3 ЗЛОД.

Според чл. 2, ал. 1 и чл. 34 ЗЛОД дивечът в Република България е частна държавна собственост и се стопанисва от държавните дивечовъдни станции (държавни предприятия по чл. 62, ал. 3 ТЗ), от държавните лесничества (юридически лица — структури на Националното управление на горите) и от сдруженията на ловните дружини. Сдруженията на ловните дружини, т.е. на българските граждани с право на лов, стопанисват 85 и повече на сто от ловната площ на страната въз основа на договори, сключени след пряко договаряне с държавните лесничества (чл. 36, ал. 2 ЗЛОД). Тези договори, наименувани „договори за стопанисване и ползване на дивеча“, се сключват с директора на държавното лесничество след провеждането на една задължителна, подробно регламентирана с ППЗЛОД процедура, която се открива със заповед на директора. За всеки ловно стопански район се сключва отделен договор. Затова за всеки ловно стопански район се провежда отделна процедура за пряко договаряне, а в заповедта, с която се открива всяка процедура за пряко договаряне, директорът на държавното лесничество изрично посочва ловно стопанският район, за който ще се проведат преговорите и ще се сключи договорът. Това показва, че определянето на границите на ловно стопанските райони е дейност, която предхожда и обуславя прякото договаряне между ловните сдружения и държавните лесничества.

Границите на ловно стопанските райони се определят въз основа на критериите по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД и се утвърждават със заповед на министъра на земеделието и горите по предложение на началника на НУГ. За ловно стопанските райони, които ще се стопанисват от ловните сдружения, началникът на

НУГ прави предложение въз основа на направени вече пред него предложения от комисиите по чл. 18, ал. 1 ЗЛОД — чл. 3, ал. 2, т. 1 ППЗЛОД. И тук Министерският съвет е направил опит да регламентира разрешаването на евентуалните спорове по тези предложения — спорните въпроси се решават от съветите по лова при регионалните управления на горите. Следователно производството не е съвсем безспорно. Възможно е ловните сдружения да не са съгласни с границите на един или друг, или на няколко ловностопански района. Възникналите от това спорове не могат да бъдат възлагани на съветите по лова, защото те са консултативни органи (вж. чл. 19 вр. с чл. 16, ал. 2 ЗЛОД) и защото Конституцията не допуска други органи освен съдилищата да разрешават спорове, които са свързани с права. А от границите на ловностопанския район зависи: неговата площ и отгук — броят на ловците, които ще членуват в стопанисващата ловна дружина; от ловната площ на сдружението пък зависи максималният брой на ловците на територията на държавното лесничество (чл. 29, ал. 2 ЗЛОД); зависят и други въпроси, непосредствено свързани с правото на лов.

Но докато при първоначалното определяне и утвърждаване на границите на ловностопанските райони нарушаването или застрашаването на права, свободи и законни интереси е по-скоро хипотетично, то не така стои въпросът при изменението на границите на ловностопански райони, за които вече има сключени договори за стопанисване и ползване на дивеча от ловни сдружения. Тези договори се сключват за срок 10 години — чл. 45, ал. 1 ППЗЛОД. С тяхното сключване ловните дружини и организирани ловци, членуващи в тях, придобиват вече конкретни права. Това обстоятелство е посочено и от Конституционния съд в мотивите на неговото решение № 15 от 31.05.2001 г. по к. д. № 3/2001 г.: „Осъществяването (на дейност по стопанисването на дивеча) обаче не е предоставено на собствениците, а на лицата, изброени в чл. 34 ЗЛОД... От тях се упражняват права (по чл. 46, ал. 4, чл. 68, ал. 4 ЗЛОД) и се изпълняват задължения (по чл. 37; чл. 68, ал. 3; чл. 78 ЗЛОД), което е свързано с ползване на горските площи за преминаване, престой, изграждане на ловностопански съоръжения и други дейности, обхващащи се от стопанисването на дивеча“. Към изброяването на правата, направено от Конституционния съд, може да

се добави и правото да администрират ползването на дивеча и неговата охрана (чл. 50, чл. 59, чл. 67, ал. 2 и ал. 6, и т.н.).

Изменението на границите на ловностопанския район, което води до намаляване на неговата площ, негативно засяга сдружението и членуващите в него ловци. Защитата в тези случаи може да се осъществи единствено чрез оспорване на заповедта на министъра на земеделието и горите. Защото в договора за стопанисване и ползване на дивеча ловностопанският район е определен (индивидуализиран) единствено чрез неговото наименование. Намаляването на неговата площ не се отразява в наименованието, поради което договорът си остава сключен за ловностопанския район с това наименование. Намаляването на площта е отразено единствено в заповедта на министъра по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД и затова единственият начин за защита срещу него е оспорването на тази заповед.

За илюстрация ще посоча заповед № РД 49-117 от 18.07.2003 г., с която е изменена заповед № РД 46-1545 от 22.08.2001 г. в частта за границите на ловностопански райони „Рогозче“, „Нановица“ и „Равен“ (приложения по адм. д. № 8286 от 2003 г.). Със заповед № РД 46-1545 от 22.08.2001 г. ловностопански район „Рогозче“ е определен с обща площ 9920, 7 ха, от които 6330, 4 ха държавен горски фонд (ДГФ). След изменението на границите му, направено със заповед № РД 49-117 от 18.07.2003 г., общата площ на този ловностопански район става 7025, 25 ха, от които 4315, 7 ха ДГФ, или ловната площ е намалена с 2895, 45 ха, от които 2014, 7 ха. Намалени, макар и с по-малко хектари, са и площите на останалите два ловностопански района — „Нановица“ и „Равен“. Намалението на ловната площ се дължи на обстоятелството, че е образуван нов ловностопански район — „Припек“, с обща площ 2956, 25 ха, от които 2070, 5 ха ДГФ (срв. намалението на общата площ и на площта от ДГФ при ловностопански район „Рогозче“), т.е. намалението на площта на ловностопански район „Рогозче“ се дължи на извършено разделяне на този район. А според чл. 3а, ал. 2 ППЗЛОД предложенията за разделяне на ловностопанските райони се представят от ловното сдружение, придружени с протокол от общото събрание на ловната дружина, стопанисваща дивеча, в който протокол да се съдържа решение за разделяне на района, взето с обикновено мнозинство от членове-

те на дружината. По делото такъв протокол не е представен. Нещо повече — не е взето дори мнението на ловната дружина, стопанисваща дивеча в район „Рогозче“.

Такива данни се съдържат и в другите дела по цитираните в предложението за тълкувателно постановление съдебни решения. При тяхното наличие за мен е необясним изводът, че липсва правен интерес от съдебното оспорване на заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД, с която се намалява, в т.ч. и когато се разделя, площта на ловностопанските райони. Определено считам, че разрешаването на спорните въпроси от консултативния орган съвет по лова (чл. 3, ал. 2, т. 1 ППЗЛОД) е недопустимо, защото противоречи на Конституцията, а по отношение на българските граждани с право на лов — и на чл. 6.1. от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, който изисква да бъде осигурен достъп до независим и безпристрастен съд на всяко лице, когато се определят негови граждански права и задължения.

II. Заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД не е индивидуален административен акт, защото тя е общ административен акт. Аргументите ми за това определение на заповедта са основани на обстоятелството, че с нея на определена земна площ се дава статут на ловностопански район. Административните актове, с които се дава статут на определена територия, са общи административни актове (напр. общи и подробни устройствени планове, заповеди за обявяване на защитени територии и т.н.). Поради това и последващият акт, с който се изменя границата на тази територия, също представлява общ административен акт.

Но дори тази заповед да бъде определена като вътрешнослужебен административен акт, както се приема с постановлението, не споделям извода, че с нея не се засягат права, свободи и законни интереси на граждани и юридически лица. По-горе изложих съображения защо считам, че с тази заповед се засягат по смисъла на чл. 120, ал. 2 от Конституцията ловците, членуващи в съответната стопанисваща ловна дружина, респ. защо се засяга ловното сдружение като юридическо лице с нестопанска цел, особено в хипотезата на заповед, с която се намалява площта на ловностопанските райони. Сега само ще добавя, че ми се струва малко вероятно да бъде успешно проведен иск за вреди, възникнали от лишаването на ловната дружина и членуващите в нея

ловци от стопанисването и ползването на дивеча върху пълния размер на договорената ловна площ. Защото считам за успешно (основателно) възражението, че е налице обективна причина за намаляването на ловната площ (заповед по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД).

По изложените съображения считам:

1. че заповедта по чл. 7, ал. 6 ЗЛОД е административен акт,
2. който засяга ловците в съответната ловна дружина (особено когато с нея се разделя и въобще се намалява площта на ловностопанските райони) и
3. съдебното обжалване не е изрично изключено със закон.

2. Дисциплинарно уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) се налага за поведение, несъвместимо с морала, което уронва престижа на службата.

В случаите, в които се нарушава установеният обществен ред, деянието няма връзка с изпълнението на служебните задължения, но ако поведението е несъвместимо с морала и е уронващо престижа на службата, с налице основание за уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.).

Наказанието се налага и в случаите, в които при изпълнение и спазване на задължения, свързани със заеманата длъжност, конкретно регламентиран със ЗМВР, с издадени въз основа на него подзаконовни нормативни актове или със заповеди на ръководството на МВР и началниците на служби, поведението се явява несъвместимо с морала и уронващо престижа на службата.

Чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.)

Тълкувателно постановление № 3/07.06.2007 г. по тълкувателно дело № 4/2007 г.

Докладчик съдията Йовка Дражева

Председателят на Върховния административен съд на основание чл. 259, ал. 1 АПК е направил искане до Общото събрание на съдиите от Върховния административен съд за произнасяне с тълкувателно постановление по въпроса: „В кои случаи е налице поведение, несъвместимо с морала, и действия, уронващи престижа на службата по смисъла на чл. 239, ал. 1, т. 5 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР), обн., ДВ, бр. 122 от 19.12.1997 г., и отм., ДВ, бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г.“.

В искането се посочва, че в съдебната практика има противоречиви становища по прилагането на посочената правна норма. Според едното от тях управлението на моторно превозно средство след употреба на алкохол е нарушение на служебната дисциплина по чл. 234 ЗМВР (отм.) и основание за уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). Служителят на МВР е длъжен както по времето, когато е на служба, така и в свободното си време да има поведение, което да съответства на изискванията към заеманата от него длъжност предвид чл. 209, ал. 2 ЗМВР (отм.). Без значение е дали деянието представлява и закононарушение по Закона за движение по пътищата (ЗДП), или е престъпление по Наказателния кодекс (НК), защото съгласно чл. 235, ал. 1 ЗМВР (отм.) държавните служители в МВР се наказват по реда на този закон с предвидените в него дисциплинарни наказания независимо от имуществената, административнаонаказателната или наказателната отговорност, ако такава се предвижда. Според другото становище това деяние не е нарушение на служебната дисциплина, защото не е извършено при или по повод изпълнение на служебни задължения. За поведение извън службата дисциплинарна отговорност се носи само ако законът предвижда съответното нарушение да бъде и нарушение на служебната дисциплина. Ако има данни, че деянието е престъпление, уволнението може да стане само по чл. 239, ал. 1, т. 1 ЗМВР (отм.) при осъждане за извършено умишлено престъпление от общ характер или лишаване от право да се заема държавна служба. Основание за дисциплинарно наказание по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) е налице, ако обект на нарушения са отношения, свързани с етични правила и норми на поведение.

В искането се посочва, че има противоречива съдебна практика и при следните случаи: кражби и присвоения, непристойно поведение след употреба на алкохол, нерегламентирани контакти с лица от криминалния контингент, нарушаване на служебни задължения, подаване на декларация с невярно съдържание във връзка с установяване несъвместимост за заемане на длъжност. Според едното становище това са случаи за дисциплинарно наказание по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). Според другото становище в тези случаи няма нарушения на морални норми. За да е основание за уволнение, нарушението на закона трябва да е предвидено като дис-

циплинарно нарушение. Има противоречиви съдебни актове и по въпроса дали чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) съдържа една, или две хипотези за дисциплинарно наказание.

Общото събрание на съдиите от Върховния административен съд, за да се произнесе, съобрази следното.

1. Дисциплинарната отговорност на служителите на МВР.

Личният състав на МВР се състои от държавни служители, които могат да бъдат офицери, сержанти или граждански лица и лица, работещи по трудово правоотношение. Възникването, съдържанието и прекратяването на служебните правоотношения на офицери и сержанти се уреждат от ЗМВР, на държавни служители — граждански лица, се уреждат от този закон, а съгласно чл. 192, ал. 3 ЗМВР (отм.) за неуредените случаи се прилага Законът за държавния служител (ЗДС). Основанията за дисциплинарна отговорност обаче на всички държавни служители в МВР са регламентирани в ЗМВР. Дисциплинарното нарушение е вид правонарушение на установени дисциплинарни правила за определен вид лица, което поражда дисциплинарна отговорност. За да е налице нарушение на служебната дисциплина, трябва преди всичко обстоятелството, ангажиращо дисциплинарната отговорност, да е настъпило след възникване на служебното правоотношение. По смисъла на чл. 234 ЗМВР (отм.) нарушение на служебната дисциплина представлява виновното неизпълнение на разпоредбите на този закон, издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове, заповеди и разпореждания на ръководството на МВР и на началници на служби, извършването на действия, с които се нарушава установеният обществен ред.

Следователно тук се наблюдават две групи дисциплинарни нарушения:

а) първа група нарушения — на служебни задължения, свързани със заеманата длъжност, които са регламентирани в правни източници, заповеди на ръководството на МВР и на началниците на служби;

б) втора група нарушения — на установения обществен ред.

Основните дейности, принципи и задачи на МВР са конкретно и изчерпателно посочени в чл. 4, чл. 6 и чл. 7 ЗМВР (отм.). Сред основните задачи на МВР по чл. 6, т. 1 ЗМВР (отм.) са защитата на на-

ционалната сигурност и обществения ред. В този закон под „обществен ред“ законодателят разбира установените в държавата обществени отношения, основани на правовия ред и морала, които определят поведението на хората в процеса на обществен живот. Начинът на опазването му става със средства и при упражняване на правомощия, посочени изчерпателно със ЗМВР. Нарушения по смисъла на чл. 234 ЗМВР (отм.) на „установения обществен ред“ са налице, когато служителят има поведение, насочено срещу правовия ред, нарушава важни държавни, обществени и лични интереси, като общественото и личното спокойствие, правата и свободите на хората, дейността на държавните и недържавните институции и органи, или съществено засяга нормите на морала, нравствеността.

Съгласно чл. 209, ал. 2 ЗМВР (отм.) офицерите и сержантите са длъжни да изпълняват извън службата и извън установеното работно време задълженията, произтичащи от функциите на министерството, включително да се намесват за оказване помощ на лица, намиращи се в опасност, и за предотвратяване или пресичане на противоправни действия. С разпоредбата на чл. 28 ЗДС, който е общ закон, при изпълнение на служебните си задължения и в обществения живот държавният служител е длъжен да има поведение, което да не уронва престижа на държавната служба. Принцип на дисциплинарната отговорност е, че такава се следва само ако служителят при, по повод, във връзка с изпълнение на служебни задължения е допуснал виновни нарушения на служебни задължения. По отношение на полицейските служители обаче законодателят не е спазил този принцип докрай. От цитираните разпоредби на чл. 28 ЗДС, чл. 209 и чл. 234 ЗМВР (отм.) може да се направи извод, че с оглед задачите и дейността на МВР законодателят е разширил дисциплинарната отговорност на държавните служители в МВР и изисква определено поведение от тях не само във връзка с изпълнение на служебни задължения, а и в обществения живот, в работно и в извънработно време и извън местоработата. Следователно дисциплинарна отговорност се ангажира и в случаите на действия, с които са допуснати правонарушения по други действащи в държавата закони (извън ЗМВР), или са морално укорими дори когато деянието не е свързано с изпълнение на служебни задължения. Така отговорността на държавните служители в МВР е различна от дис-

циплинарната отговорност по действащия Кодекс на труда, като нарушенията на установения обществен ред представляват нарушение на служебната дисциплина и са основание за дисциплинарна отговорност независимо от това дали е налице основание и за наказателна или административнонаказателна отговорност — чл. 235, ал. 1 ЗМВР (отм.).

II. Налице е противоречива практика по въпроса дали чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) съдържа една, или две хипотези за налагане на дисциплинарно наказание „уволнение“. Едното становище е, че тук попадат както случаи на „поведение, несъвместимо с морала“, така и на „действия, уронващи престижа на службата“. Според другото становище нормата урежда хипотезите на „поведение, несъвместимо с морала, което води до уронване престижа на службата“.

Общото събрание на съдиите на Върховния административен съд намира за правилно второто становище. Аргументите за това тълкуване са в мястото на наказанието по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) в системата на наказанията по Закона за Министерството на вътрешните работи и в правилника за приложението му.

Разпоредбата на чл. 238 ЗМВР (отм.) посочва видовете наказания, които се налагат за нарушения на служебната дисциплина. Видовете нарушения на служебната дисциплина и предвидените за тях наказания се определят с правилника за прилагането на закона. Особено на групата нарушения по чл. 239, ал. 1 ЗМВР (отм.) е, че нормата е императивна, защото в тези случаи задължително се налага наказанието „уволнение“. Това я различава от правната норма на чл. 239, ал. 2 ЗМВР (отм.), която също предвижда уволнение за „други тежки нарушения на служебната дисциплина, които са несъвместими с оставане на служба“, конкретизирани в чл. 204, ал. 2 ППЗМВР (отм.), но наказанието не е задължително. Затова за случаите по чл. 239, ал. 2 ЗМВР (отм.) е допустима преценката по чл. 240, ал. 3 ЗМВР (отм.) и възможността да се наложи друг вид наказание според тежестта на нарушението, настъпилите от него последици, обстоятелствата, при които е извършено, вината и цялостното поведение на държавния служител по време на служба. Но в хипотезите на чл. 239, ал. 1, т. 1 — 5 ЗМВР (отм.) такава преценка е изключена. Следователно, за да е предвидил задължително дис-

циплинарно наказание „уволнение“, законодателят е имал предвид изключително тежки нарушения на служебната дисциплина.

Друга особеност на случаите по чл. 239, ал. 1, т. 1 — 5 ЗМВР (отм.) е, че нарушенията не са задължително свързани с изпълнение на служебните задължения на служителите в МВР. Те обхващат както типични дисциплинарни нарушения на служебната дисциплина — като невявяване на работа без уважителни причини в два последователни дни (чл. 239, ал. 1, т. 3), неоялност към институциите на политическата система в Република България (чл. 239, ал. 1, т. 2), демонстративно неподчинение или подбуждане към такова, заплаха или насилствени действия спрямо началник или подчинен (чл. 239, ал. 1, т. 4), така и случаи на осъждане за умишлено престъпление от общ характер (чл. 239, ал. 1, т. 1) и „поведение, несъвместимо с морала, и действия, уронващи престижа на службата“ (чл. 239, ал. 1, т. 5). Законодателят затова и използва общия термин „случаи“ — с цел да обхване като основание за дисциплинарна отговорност разнородни тежки противоправни прояви на служителя, а с хипотезата на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) — и поведение, несъвместимо с морала.

За да се установи кои случаи са толкова тежки нарушения на служебната дисциплина, че следва да се накажат задължително с дисциплинарно наказание „уволнение“ по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.), следва да се разгледа системата на наказания по ЗМВР и ППЗМВР и как законодателят степенува по тежест подобни нарушения и вида на предвидените за тях наказания:

а) съгласно чл. 200, ал. 1, т. 4 ППЗМВР (отм.) за „неморално поведение“ е предвидено наказание „писмено предупреждение“;

б) за „злостопоставяне на служители от МВР, грубо нарушаване на служебната етика или поведение, уронващо престижа на държавните служители в МВР“, чл. 201, ал. 1, т. 5 ППЗМВР (отм.) предвижда наказание „порицание“;

в) ако в резултат на нарушенията по чл. 201, ал. 1 ППЗМВР (отм.) са настъпили „значителни вредни последици“, предвиденото наказание е „понижаване в звание или в ранг за срок от 6 месеца“;

г) най-тежкото наказание — „уволнение“, се предвижда по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) за „поведение, несъвместимо с морала, и действия, уронващи престижа на службата“.

Законодателят е използвал съюза „и“, което означава кумулативност на двете условия в правната норма. В разпоредбата на чл. 201, ал. 1, т. 5 ППЗМВР (отм.) е използван съюзът „или“ предвид алтернативността на двете предвидени хипотези. Поведение, несъвместимо с морала, може да представлява действие или бездействие. А действие, уронващо престижа, безспорно изисква външно изразен волеви акт на нарушителя. Въпреки неудачната в случая законодателна техника при направеното логическо, граматическо и систематическо тълкуване се налага извод, че дисциплинарно наказание по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) се предвижда за такова поведение, което е несъвместимо с наложените в обществото морални норми и принципи, и същото е уронващо престижа на службата. Наличието на двете кумулативно свързани условия определя тежестта на нарушението, а оттам и задължителността на наказанието „дисциплинарно уволнение“. Не може да се възприеме другото становище, застъпено в някои съдебни актове, че са налице две алтернативни хипотези за дисциплинарна отговорност, защото то не прави ясно разграничение между отделните дисциплинарни нарушения и предвидените за тях различни по тежест дисциплинарни наказания.

III. Приложение на чл. 329, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) и елементи на фактическия състав.

1. Общественият отношения едновременно се регулират от различни социални норми: правни, морални, религиозни. Видът на социалната норма се определя от вида на регулираните обществени отношения, а това определя различния начин, по който се осигурява изпълнението на съответната норма, нейната задължителност. Моралът представлява система от принципи, понятия и написани правила за нравствено поведение в обществото към определен исторически момент, постепенно формирани като общопризнати изисквания за поведение във всички области на обществения живот. Когато има ясни критерии и разбирания за това кое е дължимото поведение на човека към обществото, прави се разграничение какви са моралните права и задължения, а при съпоставяне между фактическото и дължимото поведение се дава морална оценка. Отличителна черта на моралните норми от законовите е, че те са написани правила за поведение и не възникват на основата на властнически актове. Включването им в етичен кодекс не променя

тази им особеност. Поради това по принцип не се санкционират от държавата. Начинът, по който се гарантира спазването им, е неодобрението на съответното нарушение от останалите членове на обществото. Автор на морална оценка може да бъде всеки, като се използват морални категории, каквито са „добро — зло“, „справедливо — несправедливо“, „правилно — неправилно“, „честно — нечестно“, „порядъчно — непорядъчно“ и т.н. Обратно — държавната санкция се налага само от назованите с такива правомощия държавни органи.

Поради тази специфика на моралните норми в една група съдебни решения е застъпено разбирането, че когато морално укорими деяния са забранени със закон, те престават да се разглеждат като нарушения на морала и не могат да се санкционират с уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). В другата група съдебни актове са развити мотиви, че щом едно деяние е незаконно, то е и неморално. По делата шофирането от служители на МВР след употреба на алкохол е представлявало или нарушение по ЗДП, или престъпление по НК, в зависимост от концентрацията на алкохол в кръвта.

Деяние, което подлежи на санкциониране като престъпление или като административнонаказателно нарушение, може в същото време да представлява основание за дисциплинарна отговорност по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) предвид разпоредбата на чл. 235 ЗМВР (отм.), която допуска за едно и също нарушение служителят да носи дисциплинарна, наказателна и административнонаказателна отговорност. Важното е не съотношението на основанието за дисциплинарно уволнение към основанията за наказателна или административнонаказателна отговорност. Едно деяние може да засегне различни обществени отношения, ако едно и също човешко поведение се регулира едновременно от правни и от морални норми. Затова е възможно конкретно деяние да представлява закононарушение, но от гледна точка на морала да е оправдано, ако е извършено например в името на висши морални ценности, каквито са човешкият живот и здраве. Неправилно е становището, че ако държавата санкционира определено деяние като престъпление или административно нарушение, то не може вече да се разглежда като морално укоримо. Както е вярно и обратното — едно поведение, несъвместимо с морала, може и да не представлява закононарушение. Но за да се определи едно поведение

като несъвместимо с морала, трябва да има яснота в обществото кое е това поведение, което е съвместимо с него. Всеки случай подлежи на самостоятелна преценка и следва да се преценява от гледна точка на действащите към определен исторически момент морални принципи, идеали и морални норми и според разбиранята в обществото за добро и зло, правилно и неправилно и т.н. Важно е намирането на точен критерий и принцип, въз основа на които хипотезите на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) да се разграничат от всички останали основания за дисциплинарна отговорност. Защото всяко нарушаване на дисциплинарни правила може да бъде предмет на негативна морална оценка от работодателя, от професионалната общност или от цялото общество. За приложението на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) е от значение кога едно поведение се оценява с морални категории и това е основание за дисциплинарно наказание.

2. Случаи, в които не е налице хипотезата на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). По общото правило на чл. 234 ЗМВР (отм.) нарушенията на служебната дисциплина са обединени в две групи, като в първата група попадат виновно неизпълнение на служебни задължения, чийто източник са разпоредбите на ЗМВР, издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове, заповеди и разпореджания на ръководството на МВР и на началници на служби. При упражняване на правомощията си в дисциплинарното производство наказващият орган е длъжен да дава точна правна квалификация на нарушенията на служебни задължения, свързани със заеманата длъжност и регламентирани по описания по-горе начин. Когато е извършено действие или бездействие във връзка със служебни задължения, нарушени са конкретни правила, които очертават съдържанието на служебното правоотношение, следва да се налагат наказания на онези основания, в чийто фактически състав са включени нарушенията на служебните задължения. В тези случаи моралната оценка за допуснатото нарушение е без значение за правната квалификация и нормата на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) е неприложима, тъй като субективната морална оценка на наказващия орган не е елемент на фактическия състав. Не е задължително нарушението да е извършено в работно време. Съобразно заеманата длъжност служителите в МВР имат задължения, които следва да изпълняват по всяко време. Това са например задълженията за

съхраняване, опазване и използване на взривни вещества, боеприпаси, оръжие, имущество, картотеки, документи, опазване на класифицирана информация и т.н.

В случаите на явяване на работа в състояние, което не позволява да се изпълняват възложените задачи поради употребата на алкохол или на наркотично вещество, деянието представлява дисциплинарно нарушение по чл. 201, ал. 1, т. 10 ППЗМВР (отм.) и се наказва с „порицание“. Ако от него са настъпили значителни вредни последици, се налага следващото по тежест наказание по чл. 202, ал. 1 ППЗМВР (отм.) — „понижаване в звание“ или „понижаване в ранг за срок от 6 месеца до една година“. Задължението за явяване на работа в състояние, което да позволява изпълнение на служебните задължения, е регламентирано в ППЗМВР (отм.), поради което за нарушаването му се предвиждат посочените по-горе санкции, но не и тази по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.).

Други случаи, в които моралната оценка на деянието също е без значение и не е налице основание за наказание по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.), са тези, при които във връзка с изпълнение на служебни задължения са извършени присвояване или кражби, нарушаване на правилата за достъп до информация с користна цел или разгласяването ѝ пред други лица извън предвидения по закона ред. Тези действия представляват използване на служебното положение за лична изгода или за изгода на трето лице, или са злоупотреба с власт или доверие, извършени са във връзка със служебни задължения, регламентираны със ЗМВР, издадени въз основа на него подзаконовни нормативни актове, заповеди на ръководството, представляват нарушения на служебната дисциплина, а наказанията са предвидени в чл. 201, ал. 1, чл. 202 и чл. 204 ППЗМВР (отм.).

3. В приложението на правната норма на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) попадат втората група нарушения на служебната дисциплина по чл. 234 ЗМВР (отм.) — тези, с които се нарушава установеният обществен ред, т.е. нарушенията на правския ред или на морала, и могат да бъдат групирани по следния начин:

а) Когато с деянието не са нарушени служебни задължения, свързани със заеманата длъжност, чийто източник са ЗМВР, издадени въз основа на него подзаконовни нормативни актове или заповеди на ръководството на МВР или началниците на

служби, но поради нарушение на морални норми поведението се преценява като „неморално“ или „несъвместимо с морала“. В зависимост от случая наказанието се квалифицира по чл. 200, ал. 1, т. 4 или по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). В тези фактически състави не се включват нарушенията на служебни задължения, регламентираны по посочения по-горе начин, а моралната негативна оценка, която се дава от наказващия орган. Видът на наказанието зависи от тежестта на извършеното, оценката от наказващия орган и настъпването на другите, посочени в правната норма, обстоятелства.

Примерно полицейският служител е допуснал привилегировано отношение или дискриминация на базата на пол, раса, език, религия, образование, политическа принадлежност, произход, етническа принадлежност и т.н., но не е нарушил конкретни правила за изпълнение на служебни задължения. Тук попадат и случаите, когато във връзка с изпълнение на служебните задължения служителят е проявил нетактичност, грубост или унизително отношение към задържано лице, жертва или свидетел на произшествие или престъпление. Налице е основание за наказание по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.), ако поведението в конкретния случай се преценява като несъвместимо с морала и уронващо престижа на службата.

б) Когато с деянието не е нарушен правият ред, поведението няма връзка със служебните задължения, ако същото е несъвместимо с морала и уронващо престижа на службата, е налице основание за уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.).

в) Случаите, при които деянието няма връзка със служебните задължения, но представлява нарушение на правския ред.

Елемент на фактическия състав на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) не е самото деяние като нарушение на установения обществен ред, включително на моралните норми, а негативната морална оценка, която е дадена от наказващия орган на извършеното като „несъвместимо с морала“. И това е така, защото моралните норми за поведение не са конкретизирани, писани норми. Заради разширения обхват на дисциплинарната отговорност на държавните служители в МВР няма значение дали деянието представлява и престъпление или административно нарушение. За целите на дисциплинарното производство е достатъчно, че с деянието е нарушен установеният обществен ред в държавата

и поведението се оценява като несъвместимо с морала. Законодателят не е вманил в задължение на наказващия орган да дава правна квалификация на поведението на служителите съобразно цялото действо законодателство, тъй като ръководните органи в МВР не са правораздавателни органи. Разбира се, ако за определено деяние има влязла в сила присъда за умишлено престъпление от общ характер, ще бъде наложено дисциплинарно уволнение на основание чл. 239, ал. 1, т. 1 ЗМВР (отм.). Но по много причини за определено деяние е възможно нарушителят да не понесе наказателна отговорност, което не изключва неговата дисциплинарна отговорност.

Мястото и времето на извършване на нарушението са без значение, защото те не са елемент на фактическия състав. От значение е какво е нарушението на служебната дисциплина и дали деянието има връзка с изпълнение на служебно задължение. Шофирането след употреба на алкохол в личното свободно време може да се прецени като поведение, несъвместимо с морала, и е основание за дисциплинарна отговорност по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.), ако поведението е и уронващо престижа на службата. Обществото ни има изградено ясно отрицателно отношение към шофиране на МПС след употреба на алкохол поради изключителната степен на обществена опасност на такъв вид поведение и тежките вредни последици: смърт, телесни повреди, имуществени вреди. По делата е установено, че министърът на вътрешните работи всяка година е издавал със заповед забрана за служителите на МВР да шофират след употреба на алкохол под страх от дисциплинарно уволнение по чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.). Това съответства на обществената нагласа за дисциплиниране на шофьорите с цел същите да бъдат мотивирани към отговорно поведение. Обществото реагира особено чувствително, когато нарушителите са служители с полицейски правомощия. Задача на МВР по чл. 6 ЗМВР (отм.) е защита на обществения ред, правата и свободите на гражданите, опазването на техния живот, здраве и имущество. В същото време

опазването на човешкия живот и здраве е висш морален принцип и представлява ясен критерий при даване на морална оценка за конкретно човешко поведение. Шофиране след употреба на алкохол сочи за липсата на чувство за дълг, отговорност и съвест от страна на хора, чийто професионален дълг изисква да служат на обществото.

Други случаи, за които е приложима нормата на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.), са непристойно, хулиганско поведение на публични места, укривателство или отнемане на вещи без съгласието на собственика, ако поведението е несъвместимо с морала и уронващо престижа на службата и действията нямат връзка с изпълнение на служебни задължения. Преценката за всеки случай ще бъде конкретна.

4. Вторият кумулативно свързан елемент на фактическия състав на чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) е „действието да е уронващо престижа на службата“. Под „престиж на службата“ следва да се разбира авторитетът на полицията пред обществото, на което тя служи, за да защитава живота, здравето и имуществото на гражданите, да опазва обществения ред, да противодейства на престъпността при стриктно спазване на закона, зачитане на основни права и свободи на гражданите и утвърждаване принципите на правовата държава. Неспазването на служебната етика, незачитането на установения обществен ред може да има за последица намаляване или загуба на общественото доверие в полицията, да доведе до липса на обществена подкрепа за цялостната полицейска дейност. Затова чл. 239, ал. 1, т. 5 ЗМВР (отм.) изисква деянието да е „уронващо престижа“, т.е. не е задължително престижът вече да е уронен. Достатъчно е поведението да е от такова естество, че реално да застрашава с намаляване или загубване на доверие от страна на обществото в полицейската институция. Не е необходимо деянието да е извършено на публично място. Но е задължително действията да са станали или да е възможно да станат достояние и на други лица, което би се отразило негативно върху авторитета на Министерството на вътрешните работи.